

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA STARÉHO ZÁKONA

**VÝKLAD A INTERPRETACE SD 7
METODOU NOVÉ LITERÁRNÍ KRITIKY**

diplomová práce

Marie Medková

Praha 2006

studijní program: Teologie
obor: Evangelická teologie
vedoucí diplomové práce: ThDr. Martin Prudký

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem Výklad a interpretace Sd 7 metodou nové literární kritiky napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů.

V Praze dne 2.března 2006

Marie Medková

Poděkování: ThDr. Martinu Prudkému, vedoucímu práce;
Mgr. Filipu Čapkovi, Martině Černé, Dr. Janu Duškovi,
PhDr. Evě Fischelové, Haně Chroustové, Kristině Karasové,
Lukáši Klímovi, Danieli Matějkovi, Ing. Jakubovi Medkovi,
Štěpánu Popelovi, Mgr. Janu Rücklovi za pomoc při hledání
literatury a konzultace.

Obsah:

1 Úvod	1
2.1 Sd 7	3
2.1.1 Seznámení s textem.....	3
2.1.2 Příběh a text (s přílohou).....	3
2.1.3 Ohraničení textu.....	4
2.1.4 Struktura.....	6
2.1.5 Shrnutí.....	8
2.2 Čas	9
2.2.1 Čas teoreticky.....	9
2.2.2 Čas v Sd7.....	12
2.2.3 Časové údaje v Sd7.....	20
2.2.4 Shrnutí.....	22
2.3. Děj a postavy	24
2.3.1 Děj teoreticky.....	24
2.3.2 Děj v Sd7.....	26
2.3.3 Postavy teoreticky.....	30
2.3.4 Postavy Sd7.....	33
2.3.4 Shrnutí.....	35
2.4. Vypravěč a čtenář	37
2.4.1 Vypravěč a čtenář teoreticky.....	37
2.4.2 Vypravěč a čtenář v Sd7.....	39
2.4.3 Fokalizace teoreticky.....	42
2.4.4 Fokalizace v Sd7.....	44
2.4.5 Shrnutí.....	44
3. Sd7 jako drama	45
4. Sd 7 v kontextu Gedeonova příběhu	65
5. Sd 7 v knize Soudců	68
6. Teologická témata	70
7. Závěr	75
Bibliografie	77

Anotace:

Ve své diplomové práci se zabývám výkladem a interpretací biblického vyprávění o Gedeonovi (Sd 6-8), konkrétně kapitolou 7. Při práci s textem využívám přístup a metody vykladačského směru zvaného nová literární kritika. Tento směr se zabývá analýzou biblického textu jako literárního díla, tj. tím, jak autor biblického textu používá literární prostředky k utváření příběhu, k vytvoření atmosféry příběhu a předání teologického poselství. Pomocí literární a jazykové analýzy se odkrývají mechanismy, které mají na čtenáře či posluchače působit. Metoda přináší nový rozměr v pochopení zvěsti biblického oddílu rozhledem po širších literárních celcích. Cílem mé práce je vyložit jmenovaný oddíl a osvětlit funkci Sd 7 širším kontextu.

1. Úvod

V této práci se budu zabývat výkladem a interpretací Sd 7. Tato kapitola tvoří prostřední část narativního textu o Gedeonovi (Sd6-8). Předpokládám, že zmíněná textová jednotka má klíčový význam jak svým vlastním sdělením, tak pro pochopení Gedeonova příběhu. Je i důležitým bodem v kontextu celé knihy Soudců.

K práci s textem jsem si vybrala metodu nové literární kritiky, protože už podstatou své metodologie vede k širokému rozhledu po textu a nedovolí exegetovi ustrnout na jednotlivosti. Zařazuje jednotlivé prvky, kterými se zabývá ve své analýze, do kontextu, kde vystupuje jejich význam. Vede k nadhledu a rozhledu po větších celcích.

Ve své práci se budu zabývat konečným tvarem textu Sd 7, jeho konkrétní literární podobou a literárními a stylistickými prostředky, které text používá k předání svého sdělení. Postupem je tedy rozpoznat strukturální rysy kapitoly, hranice jednotlivých textových jednotek, textové vzory v jednotkách – termíny, fráze, motivy, po té paralely a spojení mezi epizodami. Na této analýze stojí výklad a interpretace textu.

Nejprve budu analyzovat samotnou kapitolu, potom její postavení v rámci celého Gedeonova příběhu (Sd 6–8) a posléze postavení Gedeona jako soudce v rámci knihy Soudců. V podkapitolách 2. kapitoly nastíním nejprve teorii a terminologii metody a posléze provedu analýzu, doplněnou o poznatky jiných biblistů (biblistek) pracujících stejnou metodou. V kapitole 3. shrnu výsledky analýzy. V kapitole 4. budu hledat místo Sd 7 v celém Gedeonově příběhu. V kapitole 5. zařadím postavu Gedeona do kontextu knihy Soudců. V kapitole 6. se budu zabývat teologickými tématy Sd 7. Kapitola 7. shrne výsledky mé práce.

Otázky, které si na začátku této práce kladu jsou: Jaká teologická témata se objevují v kapitole 7 a jak jsou zde pojata? Jaká je role Sd 7 v Gedeonově příběhu? Jakou roli hraje v příběhu Gedeon? Jaká je role násilí v Sd 7 a jaký názor na něj předává příběh? Jaké je místo Gedeona mezi soudci Izraele?

2.1 Sd 7

Prvním krokem v práci s textem je překlad a ohraničení textu. Začnu tedy překladem a naznačím gramatický rozbor. Vymezím textovou jednotku svého exegetického zájmu a rozčlením ji v souladu se zvolenou metodou.

2.1.1 Seznámení s textem

text, rozbor a překlad viz tabulka

zařazení textu, žánr – Sd 7 je narativní text zachycující válečný příběh, který je součástí příběhu Izraele za Gedeona (Sd 6–8) a knihy Soudců. Kniha Soudců je součástí deuteronomistického dějepravného díla, tedy jednotně zredigovaného celku od knihy Jozue po 2.Královskou.

2.1.2 Příběh a text, vyprávění a vypravování

Na začátek je třeba vyjasnit terminologický rozdíl mezi příběhem a textem, vyprávěním a vypravováním. Označení „text“¹ vyjadřuje aktuální rozmístění a vyjádření motivů vyprávění, například jejich pořadí, vztahy, tvar a zabarvení, které jim autor určil. Je to konkrétní vyprávění, ve svém aktuálním tvaru tak, jak ho má čtenář před očima. „Příběh“² je proti tomu objektivní pořádek vyprávěných událostí, okolnosti a postavy. Jednotlivé akce, okolnosti lze uspořádat v logickém a chronologickém pořádku do abstraktní rekonstrukce – to je právě příběh. Podle Chatmana lze zjednodušeně říct: „*the story is the what in a narrative that is depicted, discourse the how.*“³ „Příběh“⁴ zpracovaný v „text“ se stává „vyprávěním“⁴. Termín

1 ruští formalisté (Tomaševskij) „sjužet“, Chatman „discourse“, Sternberg „sujet“; mnou použitá terminologie v češtině vychází z několika málo českých překladů.

2 ruští formalisté (Tomaševskij) „fabula“, Chatman „story“, Sternberg „fabula“

3 Chatman, *The Story*, s.19. Příběh je „co“, které je ve vyprávění líčeno, text „jak“.

4 „narrative“

„vypravování“⁵ budu používat pro způsob předávání příběhu.

2.1.3 Ohraničení textu

Na začátku práce je třeba vymezit textovou jednotku, kterou budu dále analyzovat a se kterou budu pracovat v širších kontextech. Takovou jednotkou mi bude 7.kapitola.

Chceme-li určit hranice textu, soustředíme se na dva typy kritérií: dramatické a literární.

Nejzřetelnějším indikátorem přechodu k jiné scéně je změna – místa, času, postav či akce. Zde je zřetelně popsána změna scény.

Po předchozí nespecifikované poloze Gedeona a jím svolané armády jsou jmenovaní umístěni k prameni Charódu. Zároveň je vůči nim vymezena poloha Midjanců מִדְיָנִים (na sever), v dolině za návrším Móre. Máme tu i určení času skryté ve slovese

וַיְהִי בַּבֹּקֶר. Není jasné, zda toto sloveso časově navazuje

bezprostředně na předchozí epizodu, která jako poslední časový údaj udává noc, kdy Hospodin splnil Gedeonovu prosbu. Důležitá je ale změna času - z noci na ráno. Vzhledem k zhuštěnému rytmu vyprávění se můžeme domnívat, že jde o ráno bezprostředně po zmíněné noci. Na začátku 7. kapitoly jsou vyjmenovány téměř všechny postavy nadcházejícího děje. I to je příznakem nového oddílu. Na scénu nevstupuje nikdo nový, všechny postavy figurovaly v předchozí kapitole. Máme tu Jerubaala, tj. Gedeona, izraelský lid, Midjance. Aktéři jsou vůči sobě přesně situovaní. Verš 1. uvádí aktéry, kteří budou hrát v příběhu roli. Ve verši 2. se ještě svým jednáním k výčtu připojuje i Hospodin. Jeho přítomnost lze předpokládat, i když není jmenován hned na začátku. Svou přítomnost přislíbil a potvrdil Gedeónovi v 6,36-40. Ovšem i nejistota ohledně jeho přítomnosti má v příběhu své

5 „narration“

místo. Co se týče akce, Gedeón vstává a utáboří se u Charodu v reakci na potvrzení Boží přízně při jeho osvobozující akci. Utáboří se se svými vojáky, aby se připravil k bitvě. Zatímco v předchozím příběhu Gedeón oslovuje Hospodina, obrací se tu Hospodin na Gedeóna. V komunikaci dochází k obratu, k opačnému pohybu.

Nyní se podívám na stylistická kritéria. Upozorněním na nový oddíl je skutečnost, že verš 1. zahrnuje tři věty a oproti dějovému konci kapitoly 6. vytváří sumář. Změnu času i akce reprezentuje výše zmíněné sloveso וַיִּשָׁבֵב ve tvaru narativu, který zdůrazňuje děj. K tomuto se připojuje další narativ se změnou akce וַיִּקַּח . Tyto dva vystupují na pozadí složené nominální věty určující polohu midjánského ležení. Verš 1. je úvodem k následující Hospodinově promluvě.

Přeskočím celý objekt našeho zájmu a přenesu se na začátek kapitoly 8. Začátek osmé kapitoly sice neznamena změnu místa, času ani postav, ale dochází k výrazné změně scény, atmosféry a akce. Místo ani čas nejsou tak důležité, aby byly zdůrazněny. Účast jednajících postav je zopakována, ale mění se jejich postavení. Změnu akce signalizuje narativ וַיִּשְׁמַע , ba dokonce וַיִּרְרֶיבֶן . Činy střídá promluva. Mění se směr řeči. Doposud mluvil Gedeon nebo Hospodin, lid byl „němý“ kompars. Přichází spor, tentokrát ho vyvolávají Gedeonovi lidé a vedou ho proti němu samotnému. Po úspěšné bitvě a společném pronásledování nepřítele dochází ke sporu (který Gedeon diplomaticky vyřeší) a následuje popis dalšího pronásledování a trestání. Z kapitoly, která od počátečního strachu přes nejistotu a zkoušení „terénu“ prošla k vítězství nad nepřítelem a opojením triumfem, přecházíme do kapitoly 8., která nás hned na začátku překvapí

מָה-הָדָבָר הַזֶּה עֲשִׂיתָ לָנוּ לְבַלְתִּי קְרָאוֹת לָנוּ ,
výčitkou místo radostí nad vítězstvím a vděčností Bohu nebo jím povolanému. Z atmosféry vítězství přecházíme do atmosféry sporu. A jakoby první verše byly předzvěstí, v podobném tónu pokračuje celá 8.kapitola. Po boji s nepřítelem následují třenice ve vlastních řadách.

Nelze říci, že výše uvedená kritéria ostře oddělují kapitolu 7. od předchozího a následujícího oddílu jako jakési specifické poselství vyprávění. Na druhou stranu z analýzy vyplývá, že před danou kapitolou a po ní se postavy i směr děje nachází v diametrálně odlišných pozicích. Mám za to, že právě toto mé vymezení zachycuje počátek obratu situace vyprávění i jeho vyústění.

Tuto jednotku lze ovšem vymezit i jinak, viz kapitola 4. Sd 7 v kontextu Gedeonova příběhu.

2.1.4 Struktura

Vyprávění můžeme rozdělit na epizody a ty na scény. Epizoda má vlastní mikroděj a lze ji „rozsekat“ na scény. Členění na scény se řídí změnou akce, času, místa, postav a gramatickými kritérii. Scéna bývá ukončena elipsou nebo změnou rytmu, napětí klesne a čeká na nový element děje. Díky členění na epizody a scény vystoupí lépe dynamika vyprávění, živoucí organismus příběhu.

Budeme tedy postupovat dekonstruktivně a rozčleníme příběh kapitoly na jednotlivé epizody a scény. Epizody jsou v kapitole tři 7,1-8, 7,9-22 a 7,23-25.

První epizoda popisuje výběr bojovníků Hospodinem. Vymezují ji tato kritéria: akce: příprava na bitvu; čas: ráno; místo: pramen Chárod, hora Móre; postavy: Hospodin, Gedeon, lid, v pozadí Midjánci.

v.1 úvod, popis „kulis“, přítomní aktéři, geografický popis

v.2-8 příprava na bitvu (výběr bojovníků)

2-3 první řeč + akce

4-5a druhá řeč + akce

5b-6 třetí řeč + akce

7-8a čtvrtá řeč + akce

8b zopakování úvodního verše – uzavření scény i epizody

Epizoda následuje strukturu promluva – konání nebo také pokyn - poslušné následování příkazu: וַיֹּאמֶר יְהוָה-הוּא יִרְדּוּ, וַיִּשְׁבּוּ-וְיָשֻׁבּ atd. Je ohraničena větou s údajem o midjánském ležení.

Druhá epizoda je složena z několika scén: 9-14, 15-18, 19-22.

Verše 9-14 jsou poslední zkouškou, a zároveň „důkazem“ Boží podpory pro Gedeona. Vymezeny jsou takto: akce: výzvědy; čas: noc; místo: přesun do midjánského tábora; postavy: přidává se Púra a dva midjánští strážníci.

9-11 pátá řeč + akce

12-14 sen a jeho výklad

Ve verších 15-18 se hybatelem věcí stává Gedeon, mění se i akce na šikování se k boji a samotný útok. Dochází k změně akce: výzva a vojenské příkazy; místa: návrat k Chárodu, postav: jen Gedeon a 300 mužů.

15 obrat u Gedeona

16-18 rozdělení k bitvě, instrukce

Ve verších 19-22 dochází k samotnému útoku. Hybateli děje jsou jak Izraelci, tak Hospodin. Kritéria ohraničující scénu jsou změna akce: boj; místo: přechod k midjánskému ležení, postavy: kromě Gedeona a jeho mužů Hospodin působící zmatek a prchající Midjánští.

19-20 trubení a pochodně

21-22 statičnost Izraelců x bezhlavý útek nepřátel

Třetí epizoda ve verších 23-25 uzavírá kapitolu. Stavím ji samostatně jako epizodu proto, že dochází ke změně místa a osob i akce, není pouhým sumářem. Kritérii jsou změna akce: na pronásledování; místa: jordánské vody – Bét-bara; postav: další kmeny - Neftalí, Ašer, Manases, Efraim, Zéba a Oréb.

23- 24 přivolání pomoci z ostatních kmenů

25 zajetí Oréba a Zéba, etiologie

Stejně člení epizody i L.Kleinová⁶ s ohledem na aktéra a akt a B.Lee⁷ s ohledem na čtenářský fokus. Auld⁸ přidává ještě tři verše z následující kapitoly s ohledem na jednající postavy. Bludorn pojí s předchozí a následující kapitolou (6,36-7,8; 7,23-8,21), jinak člení obdobně.

2.1.5 Shrnutí

Pomocí dramatických a gramatických kritérií jsem tedy vymezila textovou jednotku kapitoly 7 a rozčlenila ji na tři epizody 7,1-8, 7,9-22 a 7,23-25. První a poslední epizoda se odehrávají v rámci jedné scény, prostřední – centrální epizoda – je složena ze tří scén.

Nyní postoupím k časovému uspořádání rozčleněného textu.

6 Klein, *The Triumph*, s. 59.

7 Lee, *Fragmentation*, s. 71.

8 Auld, *Joshua*, s. 175.

2.2 Čas

Čas je ve vyprávění jednou z nejdůležitějších veličin. Proto je kapitola, kterou mu věnuji, rozsáhlá. Po nastínění terminologie v podkapitole 2.2.1 Čas teoreticky nejprve zmapuji výskyt jednotlivých časových prvků a vztahů. V podkapitole 2.2.3 Časové údaje zrekonstruuji z textu čas příběhu.

2.2.1 Čas teoreticky

Nejprve se zaměřím na kategorii času⁹. Čas literárního díla je dvojitý. Nazývá se čas příběhu¹⁰ a čas textu¹¹. Čas příběhu zahrnuje trvání kroků postav a událostí v příběhu, který je měřitelný skutečným, tj. fyzickým, časem. Lze, že jde o čas, po který by příběh trval, kdy se odehrál v reálném čase. Naproti tomu čas textu je čas nutný k vyprávění či přečtení textu konkrétního vyprávění. Nás zajímá vztah mezi nimi, tedy mezi trváním příběhu a délkou textu, jenž je mu věnován¹². V tomto vztahu je měřitelnou veličinou tempo (rychlost) – stupně trvání a stálost tempa. Co se týče stálosti tempa: zda v ní čas ubíhá rovnoměrně, zrychluje se (akcelerace) či zpomaluje (retardace). Retardace se docílí podrobnějším popisem kratšího časového úseku ve srovnání se zpracování kontextu příběhu. Touto technikou se zpravidla upoutává čtenářova pozornost. Akcelerace obvykle shrnuje, jde po povrchu. Podle trvání rozlišujeme tyto stupně: scéna, sumář, elipsa, pauza (popisy), rušení (intervence – vstup autora). Scéna je jednotka vyprávění, v níž se čas vyprávění blíží času příběhu (dialogy, detailní vyprávění). Sumář zhušťuje více událostí do krátkého úseku textu. Elipsa neboli

9 Ve všech teoretických oddílech se opírám o terminologii a postupy z této literatury. Alter, *The Art of Biblical Narrative*, 1992. Fokkeman, *Reading biblical narrative*, 1999. Genette, *Rozprava o vyprávění*, 2003. Chatman, *Story and discourse*, 1980. Rimmon-Kenanová, *Poetika vyprávění*, 2001. Ska, „Our fathers Have Told Us“, 1990. Sternberg, *The poetics of biblical narrative*, 1985.

10 Genette „narrative time“, Chatman „story-time“

11 Genette „narration time“, Chatman „discourse-time“, v české terminologii někdy čas vyprávění

12 Müller, později Genette „časově-prostorový vztah“

výpustka má v textu nulové trvání, protože dané události obchází a nezmiňuje. Nemusí být ale nulová v procesu čtenářova/posluchačova vnímání: *The "ellipsis" provides an opportunity for active participation, for instance by prolonging the contemplation of the scene.*¹³

Časově-prostorové vztahy a jejich stupně:

<i>stupeň trvání</i>		<i>vztah</i>	
scéna	čas příběhu	≈	čas vyprávění
sumář	čas příběhu	>	čas vyprávění
elipsa	čas příběhu	>	čas vyprávění
rušení(intervence)	čas příběhu	<	čas vyprávění
pauza	čas příběhu	<	čas vyprávění

Text příběhu nemusí být nutně uspořádán chronologicky. Autor (v našem případě redaktor) může používat prolepsi¹⁴ a analepsi,¹⁵ které ovlivňují pořádek textu i jeho tempo. Dalšími prvky ovlivňující rychlost toku textu jsou trhlina¹⁶ a hluchá místa. Tyto dva termíny pro mezeru v příběhu zavádí Sternberg, aby rozlišil místa, kde je zamlčení faktu pro příběh důležité, a místa, kde toto mlčení nehraje žádnou roli v dramatické akci příběhu. Trhlina obejde daný moment, což je v celku příběhu použito k vytvoření specifického dramatického účinku: překvapení (přicházejícího s analepsi), očekávání nebo nejistoty. Zvyšuje čtenářovu/posluchačovu pozornost a napětí. Obvykle bývá analepticky doplněna. Opačným případem je odbočka (popis, intervence), která děj jakoby zastaví. Pokračování původní linie je často uvedeno zopakováním věty (či delší textové jednotky), která se nacházela před odbočkou. Napětí je téměř nulové, stejně

¹³ Ska, *What Our Fathers*, s. 13-14.

¹⁴ události jsou předjímány

¹⁵ události jsou vyprávěny zpětně, po momentě, v němž se (podle chronologického pořádku) odehrály

¹⁶ Sternberg „gap“, Genette „paralipsis“

jako čas příběhu.

Další technikou práce s časem vyprávění je pořádek událostí: ten se může řídit důležitostí (nikoli chronologií), používat tzv. "tilling technique"¹⁷ nebo střídavě sledovat dva děje probíhající současně. Epizody a scény jsou uspořádány do podřadné či souřadné struktury vyprávění, podle toho, zda mezi nimi autor vyváří časové a logické vazby či nikoli.

Na závěr teorie času se zmíníme o frekvenci, totiž o četnosti vypravování jedné události v textu. Pokud je událost zmíněna jen jednou, mluví Genette o "singulativním" příběhu. Objeví-li se vícekrát, jde o "iterativní" příběh. Střídáním singulativních a iterativních pasáží se tvoří různé efekty: umístění jednotlivé události do kontextu, kontrast, zdůraznění.

Může se objevit příběh, který funguje jako rámec pro jiný příběh nebo celou sérii příběhů. Tento „příběh uvnitř příběhu“ vložený do příběhu se nazývá Genette metadiegetický. Metadiegetická vyprávění klasifikuje do šesti kategorií podle funkce, k níž ho vypravěč využívá. Vysvětlující: intradiegetický vypravěč vysvětluje současnou situaci v příběhu metadiegetickou analepsí. Proleptická: vyprávění předznamenává budoucí události (vize, věštby). Čtenář si může ověřit, jak koresponduje předpověď a vyplnění. Tematická: Metadiegetický příběh je ve vztahu kontrastu, opozice nebo podobnosti s širším příběhem. Text může připravovat pro budoucí akt čtení (čtenář se ocitne ve stejné situaci nebo morální apel oslovuje čtenáře...). Přesvědčující nebo dramatická: vnitřní obecenstvo si všimne spojitosti mezi metadiegetickým příběhem a situací širšího vyprávění.

Metadiegetické vyprávění může změnit orientaci vyprávění.

Rozptylující: vyprávění pouze vyplňuje čas. Zdržující: vypráví se příběh, aby se zabránilo jiné akci. Vypravěči se mohou též dělit

¹⁷ technika překrývání – dva příběhy se překrývají a čtenář si musí logicky domyslet pořadí událostí.

podle toho, zda vyprávějí (co se děje, co si postavy myslí) nebo ukazují (scénu, nechají čtenáře soudit,...).

2.2.2 Čas v Sd 7

Příběh je uspořádán chronologicky. Děj je jen jeden, odbočky se v textu příběhu nevyskytují. Struktura vyprávění je podřadná, epizody a scény jsou vzájemně provázány a závisí na sobě.

Tempo. V textu dochází k retardaci ve v.2-7. Verše 1 a 8 akcelerují. Ve verších 9-22 dochází k největší retardaci vyprávění, jde o centrální část příběhu. Ve verši 23 vyprávění akceleruje a v 24-25 opět zpomaluje, ale mírněji.

Časoprostorové vztahy. První verš začíná sumářem a pauzou. Čas příběhu je o mnoho větší než čas textu. Sumář na krátkém úseku textu staví před posluchače kulisy, v nichž se bude odehrávat následující události. Uvádí na scénu postavy, specifikuje místo a čas $\text{בְּיַמֵּי שְׁפִיּוֹת}$. Druhá část verše je zároveň pauzou, protože jde o nedějovou pasáž, popis. Je představen základní obraz, který čeká na impuls, který by změnil tempo příběhu, uvedl děj do pohybu. Tento impuls přichází s Hospodinovou promluvou. Čas příběhu se přiblížil času vyprávění (v promluvách se rovnají), a tak začíná scéna. Čas příběhu se přibližuje času textu. Ve verších 2-7 se často setkáme s elipsou, která tu ale neznačí přechod k další scéně, nýbrž urychluje tok textu. Ve v.3 není nic o tom, že by Gedeon šel a zeptal se lidu na jejich strach, a pak dotyčné poslal domů. Ve v.5 chybí popis sestupu lidu k prameni, není řečeno, že někteří klečeli a jiní chlemtali. Ve v.7 je vynechána Gedeonova promluva k lidu – vytřídění 300 mužů, poslání zbytku domů, (ne)souhlas lidu. Ve v.8 schází, co pak dělal Gedeon s těmi tři sta muži až do večera. Časové rozmezí, kdy se rozhovor s Hospodinem a třídění

mužstva odehrává je jen vymezeno – mezi ránem a večerem. Mezi verši 1 a 2 či 8 a 9 může být hodina i půl dne. Využitím elipsy plyne vyprávění rychleji a čtenář je informován o tom, co je na příběhu důležité. Zde to je skutečnost, že Hospodin promlouvá, že promlouvá ke Gedeonovi, že mluví o bitvě a zaslubuje vítězství, že mu záleží na počtu a "kvalitě" bojovníků. Epizoda je zakončena dalším sumářem (8a) a pausou (8b), opakující v.1b. Oproti předchozímu verši dochází k zpomalení, k retardaci času i děje.

Nová epizoda, druhá v tomto vyprávění, začíná opět impulsem - Hospodinovou promluvou ve v.9. Kleinová si všímá, že přípravy k velkým akcím se odehrávají se během dne a akce sama probíhá v noci.¹⁸ První epizoda obsahuje důležité momenty, ale v poměru k následující je přípravnou. Čas textu druhé epizody je bližší času příběhu než tomu bylo u epizody první, a to i mimo dialogické úseky (resp.úseky promluv). Epizoda 9-22 zpracovává kratší časový úsek na větším úseku textu, viz Časové údaje v Sd 7. To nás upozorňuje na to, že příběh v této scéně dochází svého vrcholu. V pasáži se opět objevuje pauza ve v.12. Věcně navazuje na pauzu v. 1b a 8b, podává zevrubnou informaci o velikosti midjánského vojska. K pauze ve verších 1b, 8b a 12 chci dodat, že ačkoliv jde ve všech třech případech o velice krátký úsek – jednu, jednu a dvě věty – přesto zde dochází k přeryvu a bezčasí. Děj se zastaví, scéna zůstává a posluchač/ čtenář má možnost nadechnout se, zastavit a nechat doznít dříve řečené. Mezi verši 22 a 23 můžeme očekávat elipsu. Není jasné, kdy byli poslové posláni, zda bezprostředně po úprku nepřátelského vojska nebo s úsvitem.

Třetí epizoda v.23-25 se blíží z hlediska času charakteru sumáře. Čas textu se zrychluje, je nepoměrně menší než čas příběhu.

18 Klein, The Triumph, s. 58-59.

Shrnuje pronásledování a triumf nad dvěmi midjánskými knížaty do tří veršů, tj. dvanácti vět.

Prolepse. Ve v.2 Hospodin mluví o osvobození Izraele a klade k němu podmínky. Ve v.7 dodává, jak Izrael osvobodí. Kde se nachází naplnění této základní prolepse příběhu, je otázkou, na kterou se v příběhu nachází více odpovědí (viz Teologická témata). Další prolepsi je linie Božího zaslíbení vydání Mijdánu do izraelských rukou, které se váže zcela konkrétně na oněch tři sta mužů a Gedeona. Slova o vydání od izraelských rukou poprvé – negativně – zazní ve v.2, jako zaslíbení pak ve v.7.

Hospodinem je sděleno Gedeonovi (jako jediné postavě), v souvislosti s výběrem bojovníků pro vysvobozující akci. Figurují zde Gedeon i tři sta mužů. Midjánské ležení má být vydáno Gedeonovi skrze oněch třista. Verš 9 znovu artikuluje zaslíbení, tentokrát se mluví jen o Gedeonovi **בְּיַדְּךָ יְהוָה**, stejně jako ve v.14 **בְּיַדְּךָ יְהוָה לְהַצִּילֵנוּ**, kde rozhovor Midjánců ve v. 14 zaslíbení potvrzuje. Gedeon toto zaslíbení přijímá za jistotu ve v.15, kdy jej po vyslechnutí snu, předává "vojsku" - třem stovkám mužů, kteří jsou zde objektem zaslíbení **יְהוָה בְּיַדְּכֶם**: **כִּי־נִתַּן**. Předpověď se vyplňuje ve verších 21-22. Nepřátelský tábor propadá panice, utíká a nepřátelé se bijí mezi sebou. Izraelci skutečně vítězí a vítězství "dostávají".

Další prolepse se objevuje ve v.11. Předvídá vyslechnutí snu – a tedy klíčový okamžik příběhu – a dodává povel, instrukci k jednání, až se prolepse vyplní. Vyplnění předpovědi přináší v.13-15 a Gedeon se skutečně zachová podle pokynu.

A konečně ve verši 13. se objevuje metadiegetické vyprávění proleptického typu jakožto sen Midjánce. Stejně klasifikuje i Ska¹⁹. Sen předznamenává způsob Gedeonova vítězství a čtenář si

¹⁹ Ska, What Our Father, s. 48.

může později ověřit, jak předpověď vyšla (nebo že vyšla – jako v tomto případě). Specifikem této prolepse je ironický efekt, viz Vypravěč a čtenář v Sd.

Trhlina. Prolepse události předvídá, trhlina záměrně zdržuje jejich uvedení, které má pak analeptický charakter. První trhlinou je neudání přesného počtu nepřátel. Posluchač se dozvídá počty bojovníků v ležení izraelského lidu z v.2-8, nepřátelé jsou prostě silní. Skutečný "počet" nebo spíš nespočet je doplněn analepticky ve v.12, čím je posílena atmosféra strachu.

Druhá přichází s instrukcemi k bitvě ve v.16-17, podávanými kuse. Text se věnuje výbavě mužů a příkazu poslušného plnění Gedeonových rozkazů, nikoli už přesnému rozmístění mužů a jejich počtům. Tyto informace jsou doplněny analepsí ve v.18-19. Tato trhlina má funkci zdůraznění uvedeného i zvýšení napětí.

Analepse. V.12 upřesňuje počet nepřátel. Staví do silného kontrastu tři stovky mužů Izraele a nespočet nepřátel. Na tomto pozadí vystupuje jak oprávněnost Gedeonova strachu, tak i boj s ním.

Druhou trhlinu vyplňuje v.18, kde se posluchač mimochodem dozví, že část půjde s Gedeonem a jiná část bude okolo tábora. Ve v.19 je upřesněn počet jdoucích s Gedeonem – stovka. Teprve tehdy si posluchač může udělat přesnou představu o útoku. Text toto vytvoření si obrazu zdržuje a informace dodává postupně, aby udržel napětí a atmosféru nejistoty.

Mezera. Vypravěč činí vyprávění napínavé (mimo jiné) způsobem, jakým využívá mezery, která vynechává momenty příběhu, které si můžeme domyslet nebo nejsou důležité. Tento způsob vyprávění je typický pro většinu biblických příběhů. Ve v.2, 4, 5b, 7, 9 není jasné, kdy přesně Hospodin promluvil, zda ihned po utáboření či později. Skutečnost, že tato informace

chybí, zaměřuje pozornost čtenáře jinam, podtrhuje Hospodinův rozhovor s Gedeonem. Není ani řečeno, jak se Hospodin zjevil, kde byl Gedeon, když k němu Hospodin promluvil, zda byl s lidem či sám či na speciálním místě. Mezera centruje vyprávění na obsah rozhovoru. Dále můžeme sledovat práci s různým "záběrem" mezer: ve v.3 není nic o tom, že by Gedeon šel a zeptal se svých lidí na jejich strach, a pak je poslal domů. Prostě odejdou. Nic si neodnášejí, jako ti, kteří odcházejí později, ačkoliv je pravděpodobné, že odchod všech "vyřazených" skupin probíhá podobně. Ve v.4-5 se setkáváme s detailnějším popisem procesu výběru. Opět ale není řečeno nic o tom, jak lid sestupoval, jak k němu Gedeon promlouvá, jak lid uposlechl Gedeonova nařízení. Děj je shrnut v.6 rozlišením na tři sta chlemtajících a klekajících zbytek. Vrcholí ve v.7, kde Hospodin mluví jen ke Gedeonovi a lid činí podle Hospodinova slova. Chybí tu Gedeonova promluva k lidu, kde by tlumočil Boží příkazy, vytřídil oněch 300 mužů, poslal zbytek domů, chybí i případný (ne)souhlas lidu. Není řečeno, co dělalo v táboře vyvolené "vojsko". Mezera zdůrazňuje zaslíbení, které Gedeon dostává od Hospodina a malý počet vybraných bojovníků. Zmínka o odnášených zásobách a troubách stojí v kontrastu s množstvím mezer epizody. Vystává otázka, proč jsou zmíněny. Od verše 9 se s mezerou setkáváme čím dál méně. Gedeon sice nezavolal Púru – o kterém už není další zmínky, krom toho, že sestupuje s Gedeonem do ležení -, ale děj je popisován krok za krokem. Úsek veršů 9-22 je téměř bez mezer. Ve verši 23 si opět můžeme klást plno otázek – kdo svolal Neftalího, Ašera a Manasese, kdy, odkud, jak byli úspěšní, jestli Gedeon a jeho muži též pronásledovali prchajícího nepřítele. Verše 24-25 jsou konkrétnější. Ptáme-li se, kdo poslal koho, kam, s čím, pak najdeme přesnou odpověď: Gedeon posly po Efraimském pohoří s

výzvou. Chybí sice popis cesty poslů, ihned se setkáváme s reakcí Efraimců, přesto ale oproti verši 23 dostáváme více informací. Verš 25 ještě doplňuje výsledek pronásledování a etiologii. Důraz leží na akci – pronásledování nepřítele a poslušnosti kmenů Gedeona.

Opakování. Singulativní a iterativní pasáže se střídají:

údaj o Midjancích (v.1.8.12) – funkce: vědomí jejich stálé přítomnosti, přítomnosti jako hrozby pro Izraelce; jak je toho dosaženo: v úvodu kapitoly je popsáno, kde se nacházejí oproti táboru Izraelců. Aby posluchač/čtenář nezapomněl, že se nachází uprostřed přípravy k boji, je midjánská pozice zopakována ve verši 8. Poslední zmínka vyostřuje situaci. Kromě údaje, o přítomnosti nepřítele, který pouze udržuje "hladinu" atmosféry strachu a napětí, protože není nový, se vynořuje až děsivý fakt. Počet nepřátel. Posluchač si uvědomí, že nepřítel je mnohonásobně víc než než Izraelců. Uvědomí si zmíněný počet 300 mužů a nepoměr obou vojsk. Verš 12 je v tomto opakování vrcholem gradace. Kontrastuje s výrokem *רַב הָעַם* z v.2.

množství lidu (v.2.4) – funkce: nejde o měření sil, ale o akt vysvobození, kontrast s počtem nepřátel (viz výše), ironie (viz Vypravěč a čtenář v Sd 7); jak je toho dosaženo: dvakrát je řečeno, že k osvobození je třeba málo lidí. Do opozice k těmto veršům se staví závěr kapitoly 23-25, kde jsou svolány další kmeny k pronásledování nepřítele.

Hospodinovy promluvy (v.2-3.4.5b.7.9-11.13-14) – funkce: Hospodinova aktivní přítomnost v ději a Hospodinova podpora akce; jak je toho dosaženo: Hospodin je činitelem, který hýbe dějem. Hospodin je s Gedeonem, se svým lidem přímo v "akci". Nedává jen povely na začátku, ale neustále znovu vstupuje děje jako hybná síla dalšího vývoje příběhu.

Hospodinova promluva – Gedeonův čin (v.2-3.4-5a.5b-6.7-8.9-11.13-15) – funkce: podtržení Gedeonovy váhavosti, jejíž vzrůst podporuje intence příkazů (zmenšování počtu izraelských bojovníků) a neumenšuje přímá komunikace s Hospodinem; jak je toho dosaženo: Každý další Hospodinův příkaz uvádí Gedeona do větší nejistoty. Nejprve přijde o podstatnou část mužstva.

Dostává zaslíbení, ale stále váhá vést bojovníky do útoku. Po nové výzvě k boji si jde do midjánského tábora pro nové ujistění.

vydání Midjanců (v.2.7.9.14.15) – funkce: vysvobození má Gedeon i posluchač/ čtenář přijmout jako jistotu; jak je toho dosaženo: opakováním několika postavami. Nejprve ho svou autoritou dokládá dvakrát Hospodin, potom je vyřčeno nepřítelem a nakonec ho předává Gedeon jako jistotu, jako výzvu k boji svým mužům.

vydání do tvých/jeho/vašich rukou (v.2.7.9.14.15) – funkce: zaslíbení platí Gedeonovi a třem stovkám; jak je toho dosaženo: Umístěním do klíčových míst textu a těsným spojením Gedeona a třech stovek. Není ani přislíbením osobního úspěchu vojevůdce Gedeona, Gedeon je v zaslíbeních zástupcem svého lidu.

Zaslíbení platí pro Gedeona a vybrané, nikoli pro muže – pronásledovatele. Poprvé se v kapitole objevují dva objekty – Gedeon a tři sta mužů, pak dvakrát Gedeon a při posledním vyřčení ony tři stovky. Naplnění patří k oběma objektům, které byly povolány k záchraně Izraele. Zaslíbení tedy udržuje Gedeona a vybranou hrstku mužů v těsném sepětí.

– funkce: zdůraznění pasivní role ve vítězství; jak je toho dosaženo: subjektem věty je vždy Hospodin (Bůh). Izraelcům je vítězství darováno.

Za Hospodina, za Gedeona!(18.20) – funkce: zdůraznění aktérů boje, jak je toho dosaženo: Nejprve Gedeon instruuje své muže k tomuto pokřiku, pak je popsáno, že se tak stalo.

– funkce: zdůraznění Gedeonova rostoucího sebevědomí; jak je toho dosaženo: ač je několikrát Hospodinem řečeno, že On vydá Midjánce do izraelských rukou, přidává Gedeon své jméno, jako jméno vůdce. Gedeon, který si byl sebou nejistý - přikazuje svolávat i své jméno. Podle Kleinové²⁰ to je předznamenáním pozdějšího Gedeonova svévolného chování, založeném na víře v sebe místo v Hospodina. Tato instrukce ale může navazovat na výklad snu ve v.14, kdy se výslovně mluví o Gedeonovi, synu Joášově. Je tedy jasné, že nepřítel ví, kdo proti němu stojí a znalost jména otce mu dodává váhy. Samozřejmě je Hospodinovo jméno vlajka, pod kterou Gedeon bojuje. Je to i jméno toho, kdo celou bitvu vyhrává. Zná-li nepřítel Gedeona a považuje-li ho za tak významného, že ho jmenuje i se jménem otce, Gedeon ukazuje nepříteli, že je tu ještě někdo silnější než on, někdo, jehož jméno si mají Midjánci zapamatovat. Je to Hospodin bojující v akci na izraelské straně, ne nějakí bohové, kteří rozhodli, že tentokrát zvítězí Izraelci.

– funkce: gradace; jak je toho dosaženo: Gedeon přidává své jméno, jakožto jméno vůdce. Bojovníci přidávají **קָרָב**. Kleinová upozorňuje, že přesun důrazu z **וְלִגְדָּעוֹן** na **קָרָב**²¹ je dezinterpretací vyznamenávající prostředek boje, meč, místo vůdců. Zajímavé je, že **קָרָב** je zmíněn i strážným ve v.14.

– funkce: ironie; jak je toho dosaženo: Zvoláním vytváří Izraelci dojem útoku. Sami jsou ale pasivní, stojí s pochodněmi a troubami. Meč pozdvihují Midjánci sami proti sobě. Ve jménu Hospodina a Gedeona se sami pobíjí.

tři sta mužů (v.6.7.8.16.20.22) – funkce: vysvobozování Izraele se týká právě a jen těchto mužů; jak je toho dosaženo: Počet

20 Klein, The Triumph, s. 57.

21 Klein, The Triumph, s. 57.

zachránců vytríděn a určen Hospodinem (tj. za výrokem stojí jeho autorita) v zaslíbení, Gedeon uposlechně.

– funkce: ironie; jak je toho dosaženo: Ve chvíli, kdy povolává další kmeny, aby pronásledovali midjánce, Gedeon se zpronevřuje Hospodinovu zaslíbení (že vysvobodí Izrael třemi sty muži). Kontrast mezi 300 a povoláním dalších mužů odhaluje, že Gedeon začal jednat na vlastní pěst. Místo vděčné služby Hospodinu nastupuje cestu svévole a násilí.

– funkce: zdůraznění malého počtu; jak je toho dosaženo: Počet bojovníků je dvakrát redukován, pokaždé přibližně o 1/3. 32000 je přibližně stonásobek 300. Je možné, že tato čísla mají určitou symboliku²², spíše ale mají funkci pro dynamiku příběhu. Pro udržení atmosféry strachu a stupňování nejistoty.

muži troubili (19.20.22) – funkce: zdůraznění, že následovali Gedeonova příkazu a nebojovali; jak je toho dosaženo: Popisem jejich minimální zapojenosti do boje. Proti zmatku v táboře kontrastuje klidná rozvaha a "nepohyb" Gedeonových bojovníků. Důraz leží na faktu, že Hospodin obrátil meče protivníků proti sobě – on je ten aktér, vůdce a vítěz. Zásluhy neleží na Gedeónových bojovnicích.

2.2.3 Časové údaje v Sd 7

V kapitole nalezneme tyto – dosti přesné – časové údaje, ze kterých můžeme vycházet pro čas příběhu: וַיָּשָׁם בַּבֹּקֶר vstal za časného jitra – הָיָה לַלַּיְלָה הַהוּא – té noci – הָיָה מִן הַתְּיָכוֹן počátek prostřední noční hlídky. Budu sledovat, kde se nalézají, jaké jsou mezi nimi vztahy, a jak se vztahují k času vyprávění.

²² 100 je 10x10 nebo 2x50, číslo hojnosti a úplnosti. Sto mužů tvoří vojenský útvar nebo velký zástup (Lv 26,8; Sd 7,19; 20,10; 2Kr 4,43 atd.). 300 je číslo významné v Mezopotámii. 300 lišek či šakalů vypustil Samson do obilí Filištínských. (Heller, Symbolika, s. 27)

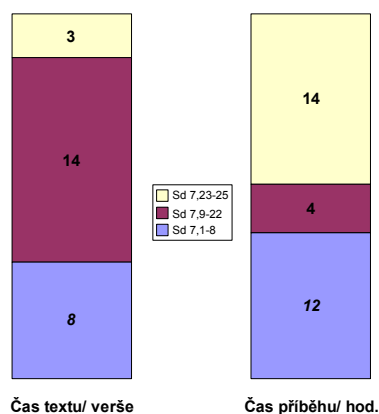
Na začátku kapitoly je časné jitro. V něm se Gedeon utáboří a Hospodin k němu promlouvá. Nejbližším následujícím časovým údajem tu je $\text{בַּלַּיְלָה הָהוּא}$. Protože noc je tu se členem a navíc se zájmenem הָהוּא , můžeme usuzovat, že jde o bezprostředně následující noc. Zároveň toto spojení asociuje 6,25 (viz Sd 7 jako drama).

Jaké události se v tomto časovém úseku odehrály? Gedeon se utábořil a promlouvá Hospodin – na jeho pokyn Gedeon třídí mužstvo. Nejprve odcházejí ti, kteří se bojí – více než dvě třetiny mužstva. Poté sestupuje zbylá desetitisícovka k vodě a pije. Obstojí necelá třetina. Zbytek se vrací domů. Před příchodem noci (7,9) vypouští text část příběhu, je tu elipsa. Z hlediska dramatické funkce času jde o hluché místo – není zamlčeno nic podstatného – , nikoli o trhlinu. Text o osmi verších popisuje časové rozmezí přibližně od 6. hodiny ranní do 6. hodiny večerní, tzn. 12 hodin.

Ve verši 9. – po 18. hodině – Hospodin opět promlouvá a Gedeon s mládencem Púrou sestupují do midjánského tábora. Tam vyslechnou sen vojáka a vrací se zformovat jednotky k boji. Kolem 22. hodiny přichází izraelské oddíly na okraj midjánského tábora a tuto dobu začne „útok“ na midjánský tábor. Čtrnáct veršů (7,9-22) zachycuje události cca od 18 do 22. hodiny – tzn. asi 4 hodiny. Ve vyprávění dochází k retardaci, popis je živý a detailní. Následně dochází ke svolání dalších kmenů a pronásledování bez časových specifik. Verše 23-25 mají charakter sumáře. Čas náhle zrychlí. Popsaná aktivita pravděpodobně zachycuje události dalšího dne, ne-li dní. Nejvíce času textu je věnováno epizodě druhé, nejméně epizodě třetí²³. Porovnáme-li čas příběhu a čas věnovaných jednotlivým úsekům

23 To vidíme i na objemu textu věnovaném jednotlivým epizodám (hodnoty jsou zaokrouhlené): poměry veršů $1/3 + 1/2 + 1/8$, poměry vět $1/3 + 1/2 + 1/9$, poměry narativů $1/5 + 2/3 + 1/7$.

textem, vyjde nám tento graf:

Exkurs. Židovské členění dne: Den má tři části – ráno (od východu jitřenky do poledne), poledne, večer (od poledne do východu hvězd). Ráno začíná přibližně v 6. hodin, večer 18. hodinou. Noc se člení na tři části podle hlídek: roš ašmurot, ašmora hatichona a ašmora haboker. Roš ašmurot neboli počáteční hlídka se počítá přibližně od naší 18. do 22. hodiny. Druhá, prostřední hlídka - ašmora hatichona – pokrývá přibližně čas mezi 22. a 2. hodinou po půlnoci. A nakonec poslední, ašmora haboker, je jitřní hlídka, trvající přibližně od naší 2. do 6. hodiny ranní.

2.2.4 Shrnutí

Rozlišení času příběhu a času vyprávění ukazuje důležitost jednotlivých epizod. Retardací děje – z popisu událostí celého dne na popis několika hodin (cca 4) – je čtenářova pozornost obrácena na časově nepoměrně kratší, textově však nejrozsáhlejší úsek veršů 9-22. S tímto podrobným popisem ostře kontrastuje náhlá akcelerace ve verši 23. Přeryv podtrhuje důležitost předcházejícího oddílu textu. V.23-25 tvoří závěr, dovětek k této

textové jednotce. Zároveň staví malý rozsah textu věnovaný tak rozsáhlé operaci obsah posledních tří veršů do kontrastu s obsahem v.9-22.

2.3 Děj a postavy

Další složkou příběhu je děj. V podkapitole 3.3.1-2 budu hledat stěžejní momenty děje a sledovat dynamiku vypravování. V 3.3.4-5 se budu zabývat postavami a jejich rolí v příběhu.

2.3.1 Děj teoreticky

Děj je uspořádaný tok událostí. Existují dva hlavní typy osnov: epizodická a sjednocená. U epizodické nezáleží na pořadí epizod, jelikož jsou soběstačnými jednotkami, k jejichž pochopení není třeba předporozumění získané z dřívějších epizod. Bývají spjaty hlavní postavou. V sjednocené jsou všechny epizody pro vyprávění relevantní a mají vliv na řešení příběhu. Další možné rozlišení je na dějové osnovy rozuzlení (důležitý je děj, pořádek a vývoj událostí) a odhalení (události mají ilustrativní funkci, poskytují nový vhled do postav, situace).

Známe tři druhy sjednocené osnovy – podle změny, která se během ní odehrává: změna vědomostí (čtenář ví na konci něco, co mu bylo na začátku neznámo); změna hodnot (vývoj postav); změna situace. Tato osnova naplňuje některou z formálních struktur: příkaz-provedení, touha-naplnění, problém-řešení, konflikt-vyřešení.

Děj se vyvíjí a prochází různorodými momenty. Základní součásti dramatické akce jsou tyto: expozice (uvedení), moment podnícení, komplikace, klimax, bod obratu, upadající akce, rozřešení, poslední prodleva, závěr (rozuzlení). Expozice se objevuje na začátku akce nebo může být doplněna dodatečně. Předchází samotnou akci a přináší nezbytné informace o stavu událostí. Staví před čtenáře kulisy příběhu: rámeček (místo, čas), postavy a vztahy (kdo, kde, kdy), klíč k porozumění příběhu (naznačení stylu/typu příběhu, vytvoření atmosféry,...). Bývá statická (nastoluje stav věcí) nebo cyklická (pohyb by šel do

nekonečna, kdyby se něco nestalo). Napětí je minimální. K vymezení úvodu pomáhá časová struktura příběhu: čas příběhu je o mnoho delší než čas vyprávění, expozice bývá spíš sumářem než scénou. Mnoho faktů je stěsnáno do několika málo vět. Úvod využívá stativní slovesa, nominální věty a frekventativní²⁴ verbální formy. Charakteristickým znakem přechodu od úvodu k první scéně je změna rytmu a detailnější, konkrétnější popis událostí. Indikací akce, a tedy první scény příběhu, bývá také změna směru čtenářova zájmu. Ten se s nějakým pocitem (očekáváním) obrátí do budoucnosti. Moment podněcení nastává ve chvíli, kdy se poprvé objeví problém nebo konflikt. Někdy splývá s expozicí nebo komplikací. Komplikace přináší pokusy o řešení problému různými kroky a cestami. Škála možností vyvolává ve čtenáři očekávání a nutí ho klást si otázky. K vytvoření napětí (atmosféry naděje, strachu, zvědavosti) se využívá různých metod. Může to být stupňovitá (klimatická) konstrukce (opakované děje), přípravná scéna nebo gradující série scén. Příběh dochází ke svému klimaxu v momentě největšího napětí, kdy se objeví důležitý prvek nebo postava. Je to nejvyšší bod vzestupného vývoje příběhu. Může být dramatický (nejvyšší bod napětí), emocionální (nejnižší či nejvyšší citový stav) nebo intelektuální (největší objev). Rozhodující změna směru dramatické akce neboli bod obratu uvádí upadající akci, příběh odtud vede k závěru, někdy splývá s rozřešením. To je vyřešením úvodního problému (obrat do opačného stavu, prohlédnutí,...), tedy tím, na to čtenář čeká. Někdy se ještě před rozřešením může – pro zvýšení napětí – objevit retardace děje, která vytvoří novou krizi vrcholící dalším klimaxem (tzv. dvojitý klimax). Závěr vyprávění obsahuje vyřešení (úspěch, neúspěch, řešení, pochopení) a jeho důsledky,

24 vyjadřující opakovaný děj

rozuzlení, epilog. V rozuzlení akce končí, je nastolen konečný stav věcí. V tomto momentě zcela zmizí napětí i čtenářovo očekávání (někdy je ale konec otevřený nebo připravuje k dalšímu ději). Rozuzlení sumarizuje výstup vyprávění nebo osud postav. Závěr může též nést speciální sdělení čtenáři (morální lekci, etiologii spojující svět příběhu s čtenářem, informaci o původu příběhu nebo jeho důležitost, úvahu,...). Ne všechny příběhy mají rozvinuty všechny momenty děje, důležité sledovat pohyb v příběhu a jeho projevy.

V literatuře existují určité modely a tradiční dějové osnovy. Taková „vzorová scéna“ nebo typická dějová osnova (pro daný žánr) je daná sada opakovaných prvků a detailů. Nemusí se vyskytovat vždy všechny, ani ve stejném pořadí, nicméně jsou rozpoznatelné. Vyprávění ovšem nemusí brát daný vzorec, konvenci jako vzor, nýbrž jej může reinterpretovat, vypůjčit si do jiného žánru, užít v jiné situaci.

2.3.2 Děj v Sd 7

Děj prochází dramatickými momenty takto: *expozice (uvedení) ve v.1*. Vymezena je časoprostorovým vztahem - jedná se o sumář, hutně shrnující podstatné informace. Čas příběhu je o mnoho delší než čas textu a má statický charakter, totiž nastoluje před čtenáře/posluchače stav věcí. Staví kulisy vyprávění. Určuje čas, kdy příběh začíná - časné jitro. Místem je pramen Chárod, návrší Móre a dolina za ním. Představuje postavy - Jerubaal, tj. Gedeon (jméno asociuje příběh o jeho získání, předchozí události), izraelský lid, Midjanci (souhrnný pojem pro nepřátele) - a vztahy mezi nimi - Gedeon a lid v jednom táboře, Midjanci v druhém. Popis vzájemné polohy obou táborů a symbolický název pramene כַּרְדֵּי vytváří atmosféru strachu, nejistoty a očekávání. Jméno

hory הַר הַמֹּרֶה lze překládat jako "učitel". Toto slovo naznačuje, že jde o svaté místo, kde dochází k Božímu zjevení.²⁵ Kompozice dává najevo, že jde o historii válečnou, o vyprávění o bitvě. Expozice je vystavěna úsporně, nepodává žádnou zbytečnou informaci. Touto stručností přispívá k atmosféře vyprávění. První věty expozice začínají narativy. Jsou to nové informace o pohybu Gedeona a jeho lidu (kdy a kam). וַיֵּשְׁבֵם je sloveso v Sd 6,38 spojené s věštbou. Obecně může tato činnost spojená s konkrétní denní dobou – brzkým ránem – předcházet komunikaci s Bohem.²⁶ Tuto funkci zde lze předpokládat – ve v.2 skutečně Hospodin promlouvá. Sloveso ale může být i prostým časovým údajem (viz 2.2.3 Časové vztahy). V každém případě staví časový horizont, spojuje událost s částí dne. Za druhým narativem וַיֵּשְׁבֵם následuje věta složená nominální o umístění Mijdánců. Mezi větami stojí spojka וְ. Tím je staví do vzájemného vztahu. Situuje oba tábory vůči sobě a dodává představě scény prostorovost. Co se týče informací o midjánském táboře, zde se pouze upřesňuje, situuje jeho poloha vzhledem ke táboru Izraelců. Použití nominální věty v souvislosti s táborem Midjánců naznačuje, že důležitější je tu vnímána aktivita Izraelců (narrativ). Mijdánský tábor tu tvoří "pozadí" izraelské akce. Není uveden výčet nepřátel. Z toho plyne, že čtenář si má především uvědomit jejich umístění na scéně a zapamatovat si ho.

Moment podnícení. Tento zlom přichází prvním slovem verše 2. Sloveso וַיִּזְעַק, které zde plní funkci upoutání čtenářovy pozornosti. Uvozuje dialog – tedy přímý přenos ze scény. Vrhne čtenáře přímo do akce, která jím začíná. Dalším takovým

²⁵ Boling, Judges, s. 144.

²⁶ Gn 19,29; 22,3; 28,11; Ex 24,4; 34,4; Sd 6,38

vykřičníkem - tedy pro pozornost čtenáře - je "osoba" mluvčího. Promlouvá sám Hospodin, a to znamená, že následující řeč bude zaštitěna jeho autoritou. Hospodin promlouvá, a tím se příběh dostává do pohybu. Promluvou probouzí očekávání, naději a obrací pozornost čtenáře k budoucí bitvě. Je řečeno, že promlouvá אֱלֹהִים - גִּדְּרָהּ עוֹן. To znamená, že komunikace probíhá na linii Hospodin - povoláný.

Komplikace nastává ve verši 2b. Tato část dějové osnovy je vystavěna stupňovitou konstrukcí 2b-3→4-7→8→9-11a→11b-13. Verš 2b-3 1. příkaz a provedení → 4-7 2. příkaz a provedení, zaslíbení → 8 největší stísněnost, napětí, očekávání → 9-11a 3. příkaz → 11b-13a provedení.

אֱלֹהִים וְעַתָּה נִאֲמָרֶנָּה uvádí nový oddíl řeči – rozkaz. Zdůrazňuje slova prvního příkazu. עוֹד u 2. příkazu vyjadřuje opakovanou akci. Hospodin prvními dvěma příkazy nařizuje kroky k vytvoření "bojové jednotky", která osvobodí Izraelce. Počet bojovníků se po obou příkazech zmenší, vždy o třetinu. Výsledně zbyde 300 mužů, tedy 1/100 původního počtu. Kontrastuje počet bojovníků na počátku výběru a na konci. Vypravěč tak probouzí údiv a obavu o osud Izraelců, na kterém se může čtenář/posluchač zastavit ve v.8. Dalším krokem v řešení situace je 3. příkaz. Text rozlišuje mezi בַּמַּחְנֶה (9.11) a אֶל־הַמַּחְנֶה (10; אֶל־קֶצֶה 11). Prvé znamená „do“ ve smyslu „dovnitř“, druhé „do“ znamená „směrem“, jde o přiblížení se. Z toho vyplývá, že jednou hovoří o útoku a podruhé o průzkumu²⁷. Hospodin tedy posílá Gedeona do útoku, ale Gedeonův strach přetrval i navzdory zaslíbení z Hospodinových úst. Proto přichází nová možnost získat ujištění o vítězství v midjánském ležení. Příkaz je uveden slovesem וַיִּהְיֶה,

²⁷ Bluedorn, Yahweh, s. 130.

a časovým určením **וְיִאמְרוּ יְהוָה בְּלַיְלָהּ הָהִוא**, tato slova stupňují očekávání, protože signalizují důležitou akci, blíží se klimax. Příkaz je proveden a následuje vrchol.

Klimaxem příběhu je sen a jeho výklad, tedy verše 13b a 14.

Stylisticky na něj čtenáře upozorňuje hned třikrát použité **הִנֵּה** ve v.13b a krátké, jednoslovné věty, toliko holé narativy. Čas příběhu se rovná času vyprávění. Sen je vlastně dalším Hospodinovým sdělením Gedeonovi (viz 2.4.1 Vypravěč a čtenář teoreticky). Skrze vyprávěný sen Hospodin ujišťuje, že Gedeon Midjánce porazí a sděluje jak. Ve výkladu je Gedeonovi jasně řečeno, že tento sen je o něm, o jeho lidu a o jejich situaci. Klimax je dramaticko-intelektuální. Panuje zde největší napětí (Gedeon je na nebezpečném území, k předchozímu napětí se přidávají otázky okolo snu), a zároveň se Gedeon nabývá klíčové ujištění a dozvídá se, jak porazit Midjánce.

Bod obratu nastává ve v.15. Zlom v příběhu vyjadřuje **כִּשְׁמַע** **וַיִּהְיֶה**. Gedeon pochopil, že jde o Boží zjevení a přijímá ho jako pobídku k akci. Přebírá iniciativu (tu měl do té doby Hospodin) a ovlivní pohyb děje. Předává ujištění o vítězství lidu (do té doby nebylo řečeno, že by toto ujištění dostal někdo jiný než Gedeon), které několikrát od Hospodina dostal a nějž už měl i svědka (Púru). Svolává své lidi k bitvě.

Upadající akce obsahuje verše 16-21. Probíhá zde "bitva". Děj má rychlý spád, čas vyprávění je času příběhu blízko.

Rozřešení najdeme ve v.22, kde je zopakováno, že **וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-רוּחַ אֱלֹהֵי מִדְיָן** trub zatroubilo a Hospodin obrátil zbraně midjánců proti sobě navzájem. Verš 22 vlastně vysvětluje a vykládá předchozí bitevní události.

Poslední prodleva zahrnuje verše 23-24, kde Gedeon svolává další kmeny a je líčeno pronásledování Midjánců.

Závěr (rozuzlení) přichází ve verši 25. Je to sumář výstupu vyprávění. Dozvíme se, jak se zachovali Izraelci jako vítězové a jak to dopadlo s prchajícími Midjánci. Čtenářovo napětí klesá. Očekávání je uspokojeno – už víme, jak mohl Gedeon zvítězit nad přesilou, po přípravách dochází k vítězné bitvě, dobro vítězí. Sice zůstávají nezodpovězeny některé otázky, např. je správné, že Izraelci pronásledují nepřítele, ale vyprávění by zde klidně mohlo končit. K dalšímu ději je třeba nového podnětu.

Dějová osnova v Sd 7 je ujednocená, typově patří mezi osnovy rozuzlení a akce, druhem k osnovám změny situace. Na začátku panuje v táboře Izraelců strach a nejistota před bitvou a na konci čeká vítězství a pronásledování nepřátel. Bojácná skupina kmenů se stává tou obávanou a silnější. Proměnou postavy prochází Gedeon, totiž od vyčkávajícího, bojícího se k jednajícím. Z muže, který má pochybnosti ohledně Boží přízně a svých schopností, se Gedeon mění na muže, který si je jist sebou i Boží přízní a jedná proti Jeho pokynům. Menšinově dochází ke změně vědomostí: víme, jak Gedeon zvítězil. Jeho vítězství tu není úplně novou informací, protože je od počátku Hospodinem inzerováno a potvrzováno.

Formální struktura této části vyprávění je charakterizována napětím problém – řešení. Problémem je, jak porazit nepřítele, který je v přesile, když schází odvaha a důvěra. Řešení se Gedeonovi postupně vyjevuje, nakonec se situace vyřeší.

2.3.3 Postavy teoreticky

Základní charakteristikou biblických příběhů je dominance akce a nedostatek zájmu o psychologické procesy postav. Postavy jsou většinu času ve službě ději a zřídka prezentují sebe, jak vyjadřuje polovina citátu: „What is a character but the

determination of incident?“²⁸

Postavy plní v ději určitou funkci. Rozlišujeme dynamické a statické, ploché a plastické. Dynamické se během příběhu vyvíjejí. Statické se vnitřně nevyvíjí, jejich reakce jsou stejné, předvídatelné, jsou to často „typy“. U ploché postavy známe jen povrch. Je uvedena krátce, třeba s jediným rysem, nic víc se o ní nedozvíme. Plastická postava je hlubší. Její osobnost obsahuje konflikty, protichůdné tendence, což se často projevuje v dialozích či v dramatických akcích. Jednotlivé scény demonstrují různé rysy, různé tváře jedné osoby. Přítomnost kontrastních poloh, činů může manifestovat vnitřní váhání nebo protikladné tendence v postavě. K přiblížení rozličných rysů postavy biblické příběhy používají techniku záblesků.²⁹ Zaznamenává krátké, leč zásadní momenty procesu vývoje postavy. Klade vedle sebe konfliktní tendence po scénách jednu za druhou. Postava je vybavena vlastnostmi (systém nezávislých zvyků) a zvyky (tendence opakovat akci, projev, slova v podobných okolnostech). Čtenář usuzuje na existenci vlastnosti z vypořádaných zvyků. Některé zvyky mohou být nekonzistentní s vlastnostmi nebo se mohou nacházet konfliktní a protichůdné vlastnosti u jedné postavy. Každá postava hraje v dějové osnově určitou roli. Hlavním kritériem je její důležitost v ději. Dalšími jsou přítomnost (zda ovlivňuje děj), jméno (už samotná skutečnost jména je důležitá), jeho oznámení a představení (nepřichází odnikud). Podle těchto kritérií se postavy dělí na hrdiny, jejich protějšky, hybné síly a dav. Hrdina, protagonista je nepostradatelná postava. Koncentruje se na něj veškerá pozornost, protože určuje směr událostí, jeho akce jsou zásadní a je nejvíce zasažen tím, co se děje. Druhotné charaktery zastávají

28 „Čím jiným je postava než určením příhody?“ Chatman, *Story*, s. 112-13.

29 technique of „flashes“

vedlejší role. Jen přispívají k akci a transformaci hlavní postavy, jsou méně přítomné a méně důležité pro děj. Někdy se objevuje antagonista, tj. hlavní protivník hrdiny. Protějšek se vyskytuje v ději pouze k vyzdvižení kvalit jiných postav. Hybné síly slouží jako nástroje služby ději. Mohou být důležití pro děj, ale mají malou přítomnost. Někdy fungují jako "reflektory" nezahrnutí do děje, který je ale vyprávěn z jejich pohledu. Vstupují do hlavní akce v určitém bodě a jejich role může být důležitá pro rozuzlení. Dav neboli chór je pasivní kompars s malou přítomností ve vyprávění. Postavy jsou charakterizovány přímými a nepřímými popisy. Pojmenováním získávají jedinečnost všechny charakteristiky osobnosti. Jméno umožňuje i možnost změny postavy - nových zvyků, vlastností. Jeho změna znamená změnu osudu a novou orientaci děje, může být proleptické. Jméno často vyjadřuje nějaký motiv, související s příběhem.

K charakterizaci vnitřního života postav užívá vyprávění techniky přímého výroku vyprávění, vnitřního monologu, dialogu. Za přímým výrokiem příběhu stojí autorita vypravěče. Někdy je připojena vnitřní motivace, intence, stav mysli postavy, intervence božstev, vyjádření vnitřního života skrze poetický text. Užití vnitřního monologu už vypravěčovu autoritu nemá. Ten zůstává za postavami. Čtenář je bezprostředně konfrontován s postavami, reaguje bez explicitního návodu vypravěče skrz souhlas, sympatii, antipatii... Skrze dialog dojde k vyjádření vnitřní stav hrdiny např. při uvedení nové nebo druhotné postavy na scénu, jindy najdeme postavu důvěrníka. K intervenci božstev – na vize, věštby, sny, zásahy nadpřirozených sil dochází ve stavu rozhodujících psychologických momentů příběhu. Vnáší do příběhu nepředvídatelný prvek. Boží intervence jsou zásadní a často se objeví, když příběh dosáhne mrtvého bodu nebo se dostane na rozcestí. Empatie čtenáře velice závisí na Boží

intervenci.

2.3.4 Postavy v Sd 7

V kapitole 7 se nacházejí tyto postavy: Hospodin, Jerubaaltj.Gedeon, Izraelci (na začátku bezejmenných 32 tisíc), kmeny Neftalí, Ašer, Manases, Efraim, 300 vybraných Izraelců, Midjínci, Púra, Amálek, synové východu, 2 midjánští strážníci, Oréb, Zéb.

Postavou ženoucí děj dopředu, a zároveň stojící mimo něj je **Hospodin**. Je hlavním aktérem, který uvádí události do chodu, ale zároveň jedná prostřednictvím svého vyvoleného. Jeho intervence jsou zásadní a často se objeví, když příběh dosáhne mrtvého bodu nebo se dostane na rozcestí. Je a není na scéně.³⁰ Zajímavá je alternace יהוה („Hospodin“) a יהוה אל (,,bůh“). První se objevuje ve v.7,2.4.5.7.9.15.22, 5x vypravěč uvádí promluvu, 1x je Gedeonovým vyznavačským zvoláním, 1x vypravěč komentuje Hospodinovu zachraňující akci; druhé zazní ve v.14 z úst midjánského strážného. יהוה אל je v Sd 6-8 několikrát ztotožněn s יהוה, buď přímo (6,8.10.26 אל יהי כם יהוה), nepřímo přiřazením dvojího pojmenování jedné postavě (6,11 מל יהוה אל → 6,20 יהוה אל → 6,20 מל יהוה אל) nebo nepřímo skrze interakci mezi postavami (6,36.39 řekl Gedeon bohu אל יהוה אל → 7,2.4.5.7.9 řekl Hospodin Gedeonovi אל יהוה אל).³¹ Vyhodnocení alternace יהוה אל a יהוה viz 3. Sd 7 jako drama – verš 14.

30 Nedávno zpracováno: FREEDMAN, Amelia Devin. God as an Absent Character in Biblical Hebrew Narrative. Peter Lang, 2005.

31 Bluedorn, Yahweh, s. 269-271.

Číslo 2 v příběhu, **Gedeon**, má jméno. Ve v.1 je zmíněno i jeho druhé jméno Jerubaal, tj. Ať Baal vede spor, které asociuje na dřívější vyprávění. Podle Kleinové³² mají tato dvě jména funkci strukturální ironie (viz 2.4.1 Vypravěč a čtenář teoreticky). Jiní badatelé (např. Block³³) pokládají jméno za výraz probaalovské orientace Gedeonova otce, protože tato forma se používá k oslavě božstva. Použití této formy jména k znevážení ovšem může ironicky kontrastovat s obvyklou oslavnou náplní. Podle Polzina³⁴ je kolísání mezi oběma jmény úmyslným zdůraznění stálého napětí, které charakterizuje jeho důvěru v Hospodina. Tato dvojznačnost je paralelou ke kolísání ve jméně Hospodina a k teologickému tématu celé knihy, kterým je také kolísání mezi dvěma póly (viz Gedeonův příběh v kontextu knihy Soudců). Ve v.14 je odkazováno na to, že jde o syna Joášova. Midjánci tedy ví, kdo je Gedeon. Postava Gedeona je dynamická a plastická postava, která se může vyvíjet. Dozvídáme se o něm nejvíce informací – jaký je, jak se mění, jak poslouchá Hospodina, jak reaguje, co dělá. Vnitřní život Gedeona vyplývá především z jeho akcí, usuzujeme i na vlastnosti. Jeho postava je plně podřízena dějové osnově příběhu a sdělení, které chce vyprávění předat, je činnou složkou, nositelem děje. Z pasivního, bojácného člověka se stane muž, který vede své vojsko a lstí přemůže protivníka, kterého ještě pronásleduje. Je masivně zbavován hrdinských atributů – zobrazením kolísání důvěry Hospodinu, podtržením jeho strachu v.10 navzdory tomu, že vede ty, kteří se nebojí. Konflikty v něm obsažené jsou strach x odvaha, nejistota x jistota moci vítěze, poslušnost x svévole. Jako jeho vlastnosti lze vyvodit bázlivost, pochybovačnost. Zvykem je hledání ujištění, ale zároveň poslechnout Hospodina, i

32 Klein, *The Triumph*, s. 54-55, 60-61.

33 Block, *Will the real*, s. 360.

34 Auld, *Gideon*, s. 261.

když příkaz jde za hranice rozumu. V ději nemá vůči sobě antagonistu. Podle Kleinové³⁵ je sám antagonistou Hospodinu. Absence jmen u *dvou midjánských strážných* znamená, že jejich osoby nejsou důležité a podtrhuje tak důležitost obsahu sdělení. Jejich rozmluva podává Gedeonovi klíč k vítězství a časově je roznětkou akce. Jejich role v příběhu je poskytnout podnět k akci, jsou hybnými silami příběhu.

Izraelské kmeny mají jednak roli davu ve v.1-8 a roli hybných sil ve v.23-25. Tři sta bojovníků ve v.15-22 a poslové po Efraimském pohoří ve v. 24 hrají roli hybných sil.

Púra je jmenován jako נַעֲרָה, tj. mladík nebo také zbrojnoš. Dle Novotného znamená jeho jméno „vinný lis“, což by asociovalo Gedeonovo skrývání se před Midjánci (Sd6,11), ale zde je použito slovo נֶטֶר. Jinde se uvádí překlad „větev“³⁶. Púra je „kompars“, dav, zmiňovaný pouze v souvislosti s Gedeonovým strachem. Neříká se o něm víc, než že si ho s sebou Gedeon vzal. Statické jsou postavy *Midjánců*. Tvoří dav, kompars.

2.3.5 Shrnutí

Děj je tedy strukturován takto:

- v.1 expozice
- v.2 moment podnícení
- v.2b-13a komplikace
- v.13b-14 klimax
- v.15 bod obratu
- v.16-21 upadající akce
- v.22 rozřešení
- v.23-24 poslední prodleva

³⁵ Klein, The Triumph, s. 66.

³⁶ International Standard Bible Encyclopedia (ISBE) [online], <http://www.bible-history.com/isbe/purah>

v.25 závěr

Struktura dějové osnovy odpovídá časovému rozložení textu (viz 3.2.2-3), podtrhuje verše 13a-22. Ačkoli hlavní a jednající postavou je Gedeon, děj uvádí do pohybu Hospodin. Ostatní postavy nezasahují výrazně do děje.

2.4 Vypravěč a čtenář

Důležitými prvky procesu vypravování jsou opačné póly komunikace, vypravěč a čtenář. V podkapitolách 3.4.1-2 se budu zabývat jejich místem v kapitole 7, v 3.4.3-4 pak fenoménem fokalizace, které též patří do procesu vypravování.

2.4.1 Vypravěč a čtenář teoreticky

Komunikace mezi vypravěčem a čtenářem probíhá skrze vypravování. Cílem je předat příběh. Příběh je jazykové sdělení tlumočené vypravěčem čtenáři (posluchači). Nejkompletnější schéma všech složek procesu komunikace najdeme u Chatmana: *skutečný autor* → *implicitní autor* → *vypravěč* → *vypravování* → *posluchač* → *implicitní čtenář* → *skutečný čtenář*.³⁷ Implicitní autor je projekcí skutečného autora do díla. Dá se říct, že implicitní je část osobnosti skutečného autora. Přítomnost implicitního autora v díle vnímá čtenář (posluchač) skrze systém hodnot, normy, zájmy, obraz světa, který příběh podává, jako tvořivou sílu v příběhu. Ve většině biblických textů se implicitní čtenář rovná posluchači a implicitní autor vypravěči, proto se nebudu zabývat jejich vymezením. Implicitní čtenář (posluchač), vnitřní část struktury vyprávění, je role pro čtenáře předpokládaná implicitním autorem. Každé vypravování zve ke sdílení určité zkušenosti, představuje a vytvoří vlastní vesmír, je v dotyku s určitými hodnotami, pocity, rozhodnutími, obrazem světa. Vypravěč je funkce, role, „hlas“, vždy (navždy) přítomný jako část struktury příběhu. Využívá ich nebo er formu. Typy vypravěčů jsou vševědoucí-omezený a zjevný-nezjevný. Klasický vypravěč ví vše, je vševědoucí. Má naprostou autoritu, protože má možnost přecházet z jednoho příběhu do druhého. Omezený popisuje to, co může vidět, vnímat a vědět běžný člověk, který je

³⁷ Chatman, Story, s. 151.

součástí příběhu. Zjevný vypravěč se účastní vyprávění jako osoba nebo něco rozpoznatelného, nezjevný je nepřítomen (i když může mluvit v 1. osobě) nebo je „neviditelný“. Ve vztahu k vypravování stojí vypravěč na úrovni extradiegetické (zvenku) nebo intradiegetické (zevnitř) ve vztahu homodiegetickém (vlastní příběh) nebo heterodiegetickém (cizí příběh).

I čtenář se v příběhu nachází na různých pozicích, a to podle toho, kdo ví víc – zda on či postavy. Čtenářovo povědomí může být vyšší³⁸ než povědomí postavy (často theofanie), může tomu být naopak³⁹ nebo na tom jsou oba stejně⁴⁰ (oba pochopí okamžitě nebo později prohlédnou současně). Různá míra vědění jednotlivých postav vytváří rozličné efekty. Z těchto rozdílů ve "vědění" pramení ironie (založené na kontrastu), která vzniká vnímáním tohoto kontrastu nebo kontrastem mezi dva vjemy. Uvědomit si ji může jak postava, tak čtenář. Hlavní typy ironie jsou slovní a dramatická. Slovní – úmyslná či neúmyslná - se zakládá na dvojsmyslu. V příběhu se vyskytuje ve výrocích, u vypravěče, ve jménech, může být i gramatická (slovní zásoba). Může jít i o diskrepance mezi úmyslem a slovy. Dramatická (dějová) vystupuje z kontrastu mezi původní a konečnou situací nebo kontrastu mezi mylným vnímáním situace přinejmenším jednou postavou a vnímáním skutečné situace čtenářem, popř. i jinou postavou. Lze dále členit na podtypy. Tragická ironie: postava způsobí nevědomky vlastní úpadek. Strukturální: strukturální prvek (je konstantní), který udržuje ironickou atmosféru v průběhu vyprávění a je v permanentním kontrastu. Pro tvůrce literárního díla je důležitá kategorie: čtenářův zájem. Ska⁴¹ vychází z Boothova členění zájmu do tří kategorií.

38 Sternberg „reader-elevating position“

39 Sternberg „charakter-elevating position“

40 Sternberg „evenhanded position“

41 Ska, *What our fathers*, s. 62-63.

Intelektuální nebo též poznávací: čtenář je zvědavý na fakta, pravdivé vysvětlení příběhu, pravé důvody, motivy a jejich zdroje či na pravdu o životě samém (prostě na pravdu).

Kvantitativní: je vlastně estetický zájem, touha vidět určitý vzor, formu kompletní, zažít další vývoj nějaké povahy, kvalit (jde o krásu). Praktický: čtenář má „lidsky“ zájem na úspěchu či neúspěchu protagonistů, které čtenář miluje/nenávidí/ (jde o dobrotu). Dobré dílo probouzí všechny typy zájmu a snahu porozumět, případně interpretovat. Bez této snahy by byl biblický text mrtvý.

2.4.2 Vypravěč a čtenář v Sd 7

V textu vyprávění splývá implicitní autor s vypravěčem, tak jako u většiny biblických vyprávění. Budu tedy používat nadále pouze jeden termín - vypravěč. Doplníme-li Chatmanovo schéma, vyjde nám: redakce → autor podle tradice = vypravěč → příběh o Gedeonovi → posluchač = Židé → my.

Vypravěč využívá er-formu. Děj nevypráví žádná osoba, která by se vyskytovala v ději, tudíž je vypravěč nezjevný. Jde o typ vševědoucího vypravěče, který ví víc než postavy dějové osnovy. Ve v.2-9 ví, že to je Hospodin, kdo promlouvá ke Gedeonovi. Dále ví, kdo obrátil meče Midjánců proti nim samým, jak se dozvídáme ve verši 22. Může se na situaci dívat z nadhledu, takže má přesné informace o pronásledování ve v.23-25. Na vypravování se dívá zvenku, není přítomen v textu a mluví v 3. osobě a vypráví příběh cizího člověka, soudce Gedeona. Vztah vypravěče k vypravování je tedy extra- a heterodiegetický. Výjimkou je verš 13., kde dochází k rozdělení implicitního autora a vypravěče. Vypravěčem se stává první strážný, a to vypravěčem zjevným a omezeným, který se vůči příběhu nachází na rovině intra- a homodiegetické.

Vypravěč je spíše „ukazující“, protože nechává čtenáře skutečnosti příběhu objevovat a domýšlet si je, nechává ho příběh prožívat.

Pozice čtenáře. V procesu vyprávění je zahrnut i čtenář, zde se implicitní čtenář rovná posluchači, budu proto dále používat termín posluchač. Posluchači jsou textem připraveny různé pozice. Na vyšší pozici by se posluchač mohl ocitnout v sumářích, tj. v.1.23-25. I postavy ale mohou znát mnohé z poskytnutých informací, proto pozice stejná jako mají postavy vystihuje lépe charakter vyprávění -v.1-14.21-25. Zvláště zřetelně se stejná pozice ukazuje v případě Božích zjevení, protože posluchač i Gedeon vědí, kdo promlouvá a současně se dozvídají nové informace. Na vyšší pozici je ale oproti dalším postavám. Na nižší pozici posluchač sestupuje od 15.verše. Gedeon ví, jakým způsobem bude bojovat, ale čtenář zůstává v napětí. Vše se vysvětlí ve v.21-22. Z rozdílu vědění zde vyplývá napětí, nikoli ironie.

Ironie zato vyplývá z rozdílného stupně vědění jednotlivých postav. Strukturálně ironicky působí jméno Gedeona, tj. lamač, bořič⁴², který není žádný hrdina a bojovník a má potřebu neustále se utvrzovat o Hospodinově podpoře. Stejně tak i jméno Jerubaal, tj. Ať Baal vede spor (6,32). S tím kontrastuje i skutečnost, že celou přípravu na bitvu i bitvu samu vede vlastně Hospodin, Gedeon je závislá osoba. Zajímavou hypotézu ironie jmen předkládá Kleinová⁴³: Gedeon, tj.bořič, se slovně sváří s cizincem, ale bojí se ve dne zbořit ašeru. Po zboření ašery není použito sloveso עָדָה, nýbrž prosté שָׁעַר. V tomto bodě příběhu vyvstává otázka, zda je jeho jméno přiměřené a v zápětí je nazván Jerubaalem, tj. ať s ním vede spor Baal. Zaměření jeho

42 Novotný, Biblický slovník, s. 186.

43 Klein, The Triumph, s. 54.

jména se mění z fyzické destrukce na slovní neshodu. Zdráhavý „lamač“ je přejmenován na „svárlivce“, když tajně zboří ašeru. Nedostal svému jménu, získává nové, a tak se stává tím, kdo se sváří, i svým jménem. A nejde jen o tento moment děje, Gedeon se projevuje jako svářící kontinuálně.

Nejčastěji se vyskytuje slovní ironie. Ve v.10 אֵתָהּ לְרִרְתָּהּ

אֵתָהּ לְרִרְתָּהּ zdůrazňuje Gedeonovu nestatečnost, navzdory tomu, že je povolán k vysvobození Izraele. Návrh společníka pro výzvědy má funkci zdůraznit Gedeonovu bázlivost (bázlivci už odešli, bázlivý velitel zůstává), zároveň tak dostává svědka, který též vyslechne zaslíbení a Gedeon jako vůdce už nemůže couvnout.

Různé stupně vědění postav dávají vzniknout ironii ve verších 13 a 14, kde zazní sen a jeho výklad. Míra vědění graduje. Za prvé první strážný zná jen sen. Druhý vyslechne sen a umí ho vyložit. Gedeon se dozvídá se, jeho výklad a navíc ví, že jde Hospodinovo zjevení obsahující speciální pokyn. Za druhé midjánci netuší, že je poslouchá Gedeon a že mu vlastně tlumočí návod a ujištění o jeho vítězství, to je dramatická ironie. Za třetí k výkladu snu v.14 se pojí slovní ironie, výklad podává Midjánec, tedy nepřítel, nepřichází na něj sám Gedeon. Setkáváme se tu i s tragickou ironií. Začtvrté postavy obou strážných nevědomky působí svůj konec vyprávěním návodného snu a jeho výkladem.

Ve v.13 útočí pecen ječného chleba proti upevněnému stanu. Je nepatrný, přesto stan poráží, jde o dramatickou ironii. Ironie ve v.21-22 se opět zakládá na rozdílném stupni vědění, kdy protivník neví, že Izraelci nejsou v táboře, ale jen hlučí okolo něj. Výkřik אֵתָהּ לְרִרְתָּהּ za Hospodina a za Gedeona je zároveň slovní i dramatickou ironií. Mluví se o meči, ale Izraelci mají trouby,

pochodně a džbány, takže ho nepozdvihnou. Výkřik ale vystihuje situaci v táboře. Ve jménu Hospodina a Gedeona se nepřátelé pobijí sami. Pečlivá příprava bojovníků k bitvě na začátku, výběr nebojácných a odhodlaných mužů ve v.1-8 kontrastuje v dramatické ironii k v.15-22, kde je funkcí vybraných mužů stát a hlučet. Bojují a pronásledují ti, kdo nebyli vybráni pro hlavní „bitvu“. Zabíjejí ti, kdo byli vyřazeni jako bojácní a nepevní. Dramatická ironie zakončuje kapitolu: původně bojácný, poslušný Gedeon se po naplnění zaslíbení stává nebojácným a mstivým. Hospodina se už nedotazuje. Ten, kdo tu poslušně plní příkazy, jsou izraelské kmeny, důvěřující svévolnému Gedeonovi.

Typy čtenářského zájmu. Poznávacího zájmu se týká otázka, zda Gedeon a jeho lid vyhrají nebo prohrají a jak, zda se Gedeon bude se držet Hospodinova příkazu nebo se odchýlí na nesprávnou cestu. Kvantitativní zájem je vzbuzen možností sledovat vývoj Gedeonovy odvahy a naplňování struktury této „válečné“ historiky (příprava, výzvědy, bitva, pronásledování). Praktický zájem je vzbuzen nepoměrem sil mezi „dobrymi“, Hospodinem podporovanými, leč početně slabšími, Izraelci a nespočitatelnou silou Midjanců, Amáleka a synů východu. Zájem čtenáře tenduje k tomu, aby Hospodinův pověřený Gedeon vyhrál. Kapitola probouzí čtenářův zájem na všech rovinách.

2.4.3 Fokalizace⁴⁴ teoreticky

Fokalizace, v české terminologii úhel pohledu (nebo „záběr“) je otázka perspektivy. Z pohledu které postavy se orientuje perspektiva příběhu? Kdo se dívá, vnímá? Úhel pohledu se nerovná problematice vypravěče, i když ten samozřejmě může přijmout úhel pohledu některé z postav. Podle perspektivy dochází ve vyprávění k vnitřní analýze událostí a vnějšímu

44 Genette „focalization“, Pouillon „vision“, Lubbock a Sternberg „point of view“

pozorování událostí. Vnější úhel pohledu⁴⁵ staví čtenáře do role vnější pozorovatele. Vnitřní⁴⁶ umožňuje čtenáři sjednocení s postavou (vnímá to, co ona). Nulový⁴⁷ dovoluje vypravěči vstup do vnitřního světa postav, ten vyjevuje jejich vnitřní myšlení a motivace, a zároveň může říct víc než postavy ví. Je na pomezí mezi vnějším a vnitřním úhlem pohledu.

Stazel⁴⁸ rozlišuje tři situace vyprávění: autorská situace vyprávění (vypravěč ve 3.os.), vyprávění v 1.osobě (vypravěč je jedna z postav), figurální vyprávění (3.os., leč z pohledu jedné či více postav).

V biblických příbězích najdeme dva hlavní typy stylistických indikátorů změny perspektivy: vnitřní monolog (hebr. "řekl si ve svém srdci", "pomyslel si", hebr."řekl si"), částice וַיֹּאמֶר (často z vševědoucího vypravěče na postavu) a slovesa vnímání (vidět, slyšet, poznat). Střídání perspektiv tu může být i ustáleným vzorem, jako např. u theofanií, kde je použit tento vzorec: sumář, nulová fokalizace (jen vypravěč ví, že jde o Boží zjevení) → interní fokalizace (וַיֹּאמֶר uvozující volné nepřímé vnímání, vnitřní monolog,..) → vnější fokalizace (prostřednictvím dialogu). Vypravěč chce umožnit čtenáři podílet se na zkušenosti s protagonistou děje a často dává přednost možnosti zůstat za velkými postavami (jako je např. Abraham) a promlouvat jejich prostřednictvím.

K vyjádření fokalizace lze užít různé prostředky: popis, vnitřní monolog (bezprostřední prezentace myšlenek postavy bez jakéhokoli zásahu vypravěče), volné nepřímé promluvy⁴⁹ nebo

45 Genette „external focalization“, Pouillon „vision from without“, Lubbock a Sternberg „reader’s point of view“

46 Genette „internal focalization“, Pouillon „vision with“, Lubbock a Sternberg „charakter’s point of view“

47 Genette „zero focalization“, Pouillon „vision from behind“, Lubbock a Sternberg „narrator’s point of view“

48 Ska, What Our Fathers, s. 80.

49 Chatman „narrated monologue“ nebo „free indirect perception“

„proud vědomí“ (asociativní vzorky lidských myšlenek). Změna bodu pohledu je často podmíněna otázkou vnímání či zájmu některé postavy – čtenář objeví důležitá fakta ve chvíli změny fokalizace právě skrze oči postav, které jsou zasaženy událostmi. V každém případě máme slyšet polyfonii hlasů příběhu, nikoli jediný hlas.

2.4.4 Fokalizace v Sd 7

Vypravěč vypráví příběh z pohledu Gedeona ve v.2-13a.14-21. Autorská situace vyprávění příběh zahajuje ve v.1 a zakončuje v.22-25. S vyprávěním v první osobě se setkáme u snu ve v.13b. Soustředím-li se na kategorii fokalizace, která zohledňuje roli posluchače/čtenáře, pak je taková:

v.1 nulová – jde o sumář, známe fakta i atmosféru.

v.2-14 vnitřní skrze postavu Gedeona. Posluchač spolu s Gedeonem naslouchá Hospodinu, sestupuje s ním do ležení nepřátel a slyší sen a jeho výklad.

v.15-21 vnější - posluchač slyší, co Gedeon dělá, ale neví, proč to tak dělá.

22-25 nulová – opět sumář vševědoucího vypravěče.

2.4.5 Shrnutí

Příběh je vyprávěn z pohledu extra- a heterodiegetického. Využívá různých pozic čtenáře, nejvíce však pozice stejné s hlavní postavou, aby mu bylo umožněno příběh prožívat. Hojně se vyskytuje ironie, a to jak strukturální, tak slovní, k zdůraznění důležitých témat. Text probouzí všechny typy čtenářského zájmu. Fokalizace pracuje se čtenářovým zájmem a zvyšuje napětí.

3. Sd 7 jako drama

Nyní shrneme výsledky jednotlivých analýz a zařadíme do mozaiky vyprávění.

Verš 1. Sumář, tvořící expozici kapitoly, shrnuje všechny informace, které vytváří počáteční obraz. Některé prvky děje připomíná – aktéry: Gedeon, izraelský lid, Midjánci (souhrnný název pro nepřítel). Asociuje dřívější události – יְרֵבֶעֶל, tj. Gedeon. Jiné přidává: čas, místní určení, vzájemnou polohu. Místem je pramen Chárod, návrší Móre a dolina, čas brzy ráno. Epizoda se odehrává v časovém rozmezí cca 6. hodiny ranní až 6. hodiny večerní - tedy dvanácti hodin. Atmosféru naznačuje jméno Chárod, což znamená "třesení, chvění". Začíná zde hra s tématem strachu, který se objeví ještě v 7,3.10. Bluedorn poznamenává, že se Gedeon po ujištění od Hospodina utáboří, místo aby vyrazil do boje, což může souviset s názvem pramene.⁵⁰ Stejně tak ale může jméno odkazovat na strach Izraelců, kteří odcházejí domů (7,3), či na celkovou atmosféru. Strach totiž stupňuje i bezprostřední blízkost tábora nepřítel. Verš se soustředí na Izraelce, používá pro jejich činnost narativy יְרֵבֶעֶל a יְרֵבֶעֶל. Aktivitu Gedeona a izraelského lidu podtrhuje v pozadí ležící tábor Midjánců, který leží nad scénou jako latentní nebezpečí, vyjádřené větou složenou nominální. Izraelská pozice v horách svědčí o jejich menším počtu a neschopnosti postavit se nepříteli tváří v tvář v regulérní bitvě. Jejich pozice, ač na vlastním území, je partyzánská. Jméno Jerubaala, jež je zmíněno první, je v souladu s naznačenou náladou příběhu – Jerubaal není pohotový k akci. Naproti tomu druhé jméno stojí v kontrastu strukturální ironie. Navzdory jménu nese postava Gedeona prvky nejistoty a nehrdinskosti.

⁵⁰ Bluedorn, Yahweh, s. 124.

Gedeon – před důležitou bitvou – je spíš Jerubaalem. Tím, kdo není ochoten ke konfrontaci a spolehnouti se na Hospodinovo slovo místo tím, kdo poslechne a odvážně vede akci. Následný verš přeznamenává jméno hory **הַמִּוֶּרֶה** jako místo Božího zjevení.

Verš 2a. Přináší podnět, který spouští akci. A je to zásadní podnět: jde o Hospodinovo přímé zjevení a jeho promluvu.

Čtenářova pozornost je těmi dvěma slovy **וַיִּאמֶר יְהוָה** probuzena a očekává další vývoj. Samotné objevení se první promluvy přináší světlý prvek naděje do roztřesené atmosféry příběhu. V promluvě se čas příběhu rovná času textu, jde tedy o exponované místo děje, o klíčové okamžiky. V tomto místě předává příběh nejdůležitější informace.

Komunikace probíhá celou dobu výhradně mezi Hospodinem a Gedeonem, Gedeon tu stojí jako prostředník – činitel děje, který uvádí věci do pohybu za skutečného hybatele – Hospodina. Pohyb vychází od Hospodina, skrze promluvy, Gedeon se s Hospodinem nepře. To je v kontrastu s předchozí kapitolou, kde vede s Hospodinovým poslem dialog a vyžaduje potvrzení Boží přízně. Bluedorn dokládá paralelu mezi formou 7,2-7 a 6,36-40⁵¹ - tematicky mezi Gedeonovým dotazováním a Hospodinovou odpovědí.

Ačkoli zde Gedeon nemá k Hospodinu otázky, stále ještě váhá s útokem (i 7,10). Gedeon je jako jediný v celé knize Soudců v přímé interakci s Hospodinem. Jen k němu promlouvá přímo. Přesto ho tato výhoda nezabavuje jeho váhavosti a obav.

Verš 2b. Komplikace přichází rychle po bodu podnětu.

Skutečnost promluvy je podnětem, obsah komplikací. Výrok

וַיִּשְׂרֹא אֱלֹהִים zní překvapivě a kontrastuje se sklíčenou

51 Bluedorn, Yahweh, s. 115.

atmosférou nastíněnou ve verši 1 a s předchozími líčeními midjánských nájezdů, jimž se Izraelci nebyli s to ubránit (6,1-6). Strach naznačený už ve v.1, který reprezentuje Gedeonův problém víry, se dostává do strukturálního kontrastu s Hospodinovým zaslíbením.⁵² Výrokem je probuzen posluchačův praktický zájem na vítězství Izraele. Vystává otázka: v jakém smyslu je lidu mnoho? Ta je odpovězena prolepsi v další větě (2c). V 2b-c je vlastně v negativním vymezení vyřčeno zaslíbení vydání Midjanců - tj.za jakých podmínek nebudou vydáni do rukou Izraele. Hlavním tématem prolepse je ale Hospodinovu zásadní roli v příběhu záchrany lidu, který je prvně tematizován v 6,7-10, pokračuje 7,2b, 7,7b-c a zakončen v 8,22-23. Zdůrazňuje, že vysvobození bude sloužit k demonstraci Boží moci.⁵³ Hospodin, nikoli Gedeon, osvobodí Izrael. Izrael ani jeho vůdce si nemohou dělat nárok na vítězství nebo na pocty za něj. Mohou ho pouze přijmout pasivně „do svých rukou od Hospodina“. Proto je třeba redukovat Gedeonem svolanou armádu. Známe tedy důvod snižování stavu, které zvyšuje napětí a poznávací zájem čtenáře. Obsah 2c-d je centrální výpovědí první epizody. Důvod zmenšení armády zdůrazňuje skutečnost závislosti na Boží pomoci. Redukce Gedeonovy armády není příčinou vysvobození Izraele,⁵⁴ tou je Hospodinův zásah. Posluchač je díky kurióznímu Hospodinovu příkazu postaven do pozice, kdy mu spolu s Gedeonem nezbývá než se plně spolehnout na Hospodina. Podle Tannera⁵⁵ nemá redukce armády oslavit Hospodina, ve smyslu demonstrace jeho schopnost zachránit Izrael jenom s třemi sty bojovníky, ale především postavit Gedeona od pozice, kde je jeho strach exponovaný. Má mu vzít záruku bezpečnosti akce. Gedeon

52 Podobně Tanner, *The Gideon narrative*, s. 158.

53 Podobně Bluedorn, *Yahweh*, s. 125.

54 Podobně Bluedorn, *Yahweh*, s. 129.

55 Tanner, *The Gideon Narrative*, s. 159.

má dojít je zjištění, že všechny záruky jsou k ničemu a nezbývá nic jiného než prostě věřit tomu, co Bůh říká.

Redukce armády tedy zdůrazňuje nutnost spolehnout se na Hospodina, a zároveň varuje před spolehnutím se na vlastní síly a rozum, přijímání daru vítězství jako samozřejmého přínosu vlastních schopností. Vlastně tak předjímá pozdější svévůli Gedeona, které se dopustil pronásledováním nepřítele a sledováním vlastních cílů.

Verš 3. Pokračování první promluvy přináší první pokyn k výběru bojovníků. Od odůvodnění a „obecného“, které situaci zařazuje do kontextu celého příběhu (2c-d) přechází k akci a konkrétnímu výstupu předchozí části promluvy (2b-d) - příkazu. Na přechod upozorňuje příslovce וְעַתָּה spojené s imperativem קְרָא , částicí אֵל a určením בְּאִזְנֵי יְהוָה . בְּאִזְנֵי יְהוָה jednak zdůrazňuje sloveso, jednak vyjevuje, že tato akce proběhne v interakci s lidem. Sami si určí, zda zůstanou či odejdou. Vrstvení důrazů vytváří naléhavost pokynu - apel na poslušnost příkazu, apel na řádné provedení a v neposlední řadě apel na vytrvalost v důvěře Hospodinu, i ve chvíli, kdy se jeho pokyny zdají být kontraproduktivní. Ihned po pokynu dochází k akceleraci - následuje prosté konstatování o počtech odcházejících a setrvávících, ale nenajdeme nic o výběru nebojácných. S narativem se pojící údaj o počtu odchozích je důležitější než konstatování o zůstávších, jejichž počet nezůstane konečným, ale bude se ještě zmenšovat. To, že se nebojí, ještě není zásluha. Odchází 2/3 lidu. Snižování stavu vojska je v opozici k 6,34-36, kde Gedeon 3x svolává lid.

Verš 4. Přichází druhá Hospodinova promluva ke Gedeonovi. Čas textu opět zpomaluje, od této chvíle plyne o něco pomaleji než v předchozí části. Druhá promluva proto, že je použito slovo עוֹד ,

jde tedy o novou řeč. Slovo עֹרֵךְ též signalizuje, že akce neskončila splněním předchozího pokynu. Opakováním části věty z v.2b הָ עָם רַב־ je dáno najevo, že jde o stejnou akci jako ve v.2, respektive o její pokračování. Přítomnost הָ עָם רַב־ plní ještě další funkci, a to funkci asociační. Posluchač si může mezi 4b a 4c pro sebe doplnit odůvodnění třídění lidu z v.2b-d a mít tak stále na paměti důvod tohoto vzláštního konání a udržet se tak v kontextu. Podobně jako ve v.3 následuje v promluvě imperativ, tentokrát הוֹרֵךְ. Lid má být vzat dolů k אֶל-הַ מַיִם. Voda je pramen Chárod, tj.třesení. K vodě ale sestupují ti, kteří se cítí jako nebojácni. Hospodin inzeruje zkoušku, a zároveň připomíná, že on je ten, kdo rozhoduje o účastnících nadcházející bitvy. Ne sám lid, ne Gedeon, podle toho, jak by si představovali řádného bojovníka. Nutnost následování Božího příkazu zdůrazňuje použití slovesa וְהָיָה ve tvaru waw-perfekta, tedy „bude“. Auld⁵⁶ si všímá slovesa וְאֶצְרֶה פָּנָי, které lze překládat jako „vyčistit ohněm, přetavit“ rudu. V Bibli je použito v souvislosti s rudou i v souvislosti očištění věřících (Ž 17,3; 66,10; Iz 41,7; 48,10 atd.). Auld vnímá toto וְאֶצְרֶה פָּנָי jako proces oddělování „použitelného“ a „nepoužitelného“ jako ordál, ne jako zkoušku, kterou jeden složí a druhý nikoli. Ve 4e-j nacházíme hru s slovy tvořící aliteraci. Zvuk slov svou pravidelností asociuje vojenský pochod. Téměř shodné jsou věty e+h a f+g, i+j, a zároveň části vět fg a h. Tvoří strukturu antitetického paralelismu, kde obě části obsahují ještě syntetický paralelismus. Takto: e-f→g x h-i→j. Věty zdůrazňují požadavek poslušnosti a důležitost pečlivého následování příkazu. Gedeon nemá v tuto - pro výběr - rozhodující chvíli zmalomyslnět a

⁵⁶ Auld, Joshua, Judges, s. 174.

vybírat podle sebe, ale poslušně následovat pokyny.

Verš 5. Po promluvě přichází opět narativ akce וַיִּוְרַד ve v.5a a opět dochází k akceleraci. Další promluvu, začínající v.5b, budu pokládat za pokračování druhé promluvy. Rozvíjí promluvu nacházející se ve v.4. Pro vnímání příběhu je ale důležité, že promluva ve v.5 je pokračováním. Za dvojtečkou úvodní věty se nejprve mluví o כָּל אֲשֶׁר-יִלְקָ בְּלִשׁוֹנוֹ. O těchto mužích se mluví nejprve, ti mají být לְבָר אֹתוֹ, je jim věnováno i více místa v textu. Klečení na kolenu je ve Starém zákoně často spojováno s úctou⁵⁷. Mohlo jít o úctu k prameni. Tak by příběh navazoval na v.3, protože by šlo též o určitý druh strachu.

Verš 6. Narativ וַיִּהְיֶה je zdůrazněním výsledku zkoušky. Těch, kteří mají být postaveni stranou, chlemtajících, je jen tři sta mužů. Zároveň evokuje 4e-h. Následující text prafrázuje v.5b. Ze spojením těchto dvou prvků vyvstává otázka a vlastně i obava, kdo tedy s Gedeonem půjde. Vyprávění naznačuje - poměrem textu obou skupinám věnovaného a použitím narativů - že to bude ona malá skupinka.

Verš 7. Třetí promluva je spojena se zaslíbením. Obava čtenáře, které dalo čas vzniknout opakování v.5b ve v.6, se naplňuje. Vybráno je oněch 300 mužů - tedy 1/3 ze zbývajících (1/100 celku). Zatímco poprvé šlo o vytrídění bojácných (v.3), podruhé jde o výběr „vyvolených“. Poprvé o svém odchodu rozhodují sami lidé, podruhé rozhoduje Hospodin. Tak si text hraje s důležitostí jednotlivých skupin: Ve v.3 je důležitá skupina odcházejících, zůstavší stojí v pozadí. Nemít strach ještě není zásluha, proto nejsou nebojácní zdůraznění. Ve v.5-7 je pozornost na chlemtajících. Odcházející přichází zkrátka. Už by neměli mít v příběhu žádnou roli.

57 Gn 24,52; 33,3; 37,7-9; 42,6; Nu 25,2; 2S 24,20; 2Kr 17,16

Po konečném třídění se dostává do kontrastu síla Midjanců s malým počtem izraelských bojovníků a je zdůrazněna odkázanost na dar vítězství Hospodinem. Izrael, ani jeho vůdce Gedeon, se nemá oslavit tímto vítězstvím. Text zaslíbení v.7b-c parafrázuje v.2b-d. Do tohoto kontextu - kdy již víme, jak bude vypadat Gedeonova družina a známe tak poměry sil - zaznívá text zaslíbení. Tato fráze je ustálenou formulí,⁵⁸ kterou Hospodin oznamuje vítězství ve svaté válce. Bitva je tímto rozhodnuta. Zaslíbení promlouvá do atmosféry nejistoty – toho pramení apel na důvěru v Hospodina a spolehnutí se na jeho slovo.

Verš 8. Uzavírá sumářem epizodu. Vše je vykonáno podle příkazu. Jídlo a trouby, brané s sebou, naznačují, že se definitivně vrací domů. Zároveň může být tato zmínka předzvěstí v.16.20, kde jsou k vytvoření hluku použity trouby a džbány. Téměř doslovné opakování v.1e oddíl uzavírá a připomíná nebezpečí a strach, které tu celou dobu na pozadí událostí zůstává. Verš ignoruje otázku: jak mají být Midjanci poraženi? Epizoda ji nechává otevřenou.

Verš 9. Přichází nový podnět, opět je hybatelem děje Hospodin. Čas textu se oproti v.8 zpomaluje. Narativ וַיְהִי־יָמֵי upozorňuje nejen na skutečnost Boží promluvy, ale zároveň na časový údaj בַּלַּיְלָה הַהוּא. Je zde pomocí členu a zájmena הַהוּא řečeno, že jde o konkrétní noc, která následuje po dni utáboření a výběru bojovníků. Oproti předchozím promluvám není adresát jmenován, ale je použito osobní zájmeno אֲנִי. Z předchozích promluv vyplývá, že Hospodin mluví vždy ke Gedeonovi, proto ho považují za adresáta promluvy. Tato část věty má téměř doslovnou paralelu v 6,25, kde Gedeon dostává instrukce před zbořením oltáře. Obě scény se odehrávají v noci a signalizují

⁵⁸ Dt 2,24; 9,23; Joz 6,2; 8,1.18; Sd1,3; 4,7

následnou Gedeonovu akci spojenou v obou případech se strachem, v tomto – druhém – případě se ale Gedeon zachová nakonec vyznavačsky, což je v kontrastu se skrýváním v kap.6. Po úvodní větě přicházejí dva imperativy קוּם גֵּרָר, výzva k útoku na ležení. קוּם zesiluje účinek následujícího imperativu גֵּרָר. Ve v.9d je parafrázováno zaslíbení, tentokrát vztažené k přímo k onomu konkrétnímu nepřátelskému ležení, jak poznáme ze suffixu נִתְּתִיו. Perfektum prozrazuje, že o výsledku boje už je rozhodnuto. V zaslíbení se také mluví o בְּיָדְךָ. Takové zaslíbení zaznělo již ve v.7c, narozdíl od v.2b, kde se mluví o בְּיָדֶם. Postupnou konkretizací - אֶת־מִדְּיָן בְּיָדֶם (v.2) - אֶת־מִדְּיָן בְּיָדְךָ (v.7) - בְּמַחְנֶה כִּי נִתְּתִיו בְּיָדְךָ (v.9) - se zvyšuje apel na Gedeona, aby se odhodlal zaútočit.

Verš 10. Gedeonovo pochybování přetrvává. S יְהוָה jsme se setkali už ve v.3b při první selekci lidu. Bázliví a třesoucí se jsou odesláni domů. Velitel, který se také bojí, zůstává. Zde jasně vystupuje, že Hospodin neodsuzuje strach. Bázliví si sami volí odchod domů, v tomto místě netříbí lid Hospodin. Zatímco v prvním případě jde především o to, aby lidu nebylo mnoho, v druhém dochází k posunu. Gedeon má svou bázlivost překonat, jednat navzdory jí. Hospodin si ho vybírá navzdory jeho nejistotě, jen díky němu Gedeon dostává svému jménu.

Hospodin nemluví o Gedeonově strachu. Dává mu vybrat: לְיָדְךָ לְהִתְּתִי. Gedeon může získat další ujištění o vítězství. K strachu a neschopnosti důvěřovat se přiznává svou volbou sám Gedeon.

Objevuje se tu postava פְּרִי, mládenec nebo štítonoš. S ním má Gedeon sestoupit k táboru. Postava Púry, která se kromě těchto

veršů (10.11) neobjevuje, může mít několik funkcí. Podtrhuje Gedeonův strach, bojí se sejít sám nebo je to tak ironicky řečeno. Púra je první z řad ostatních Izraelců, kdo slyší ujištění o vítězství. Může být tedy svědkem řečeného a potvrdit vyslechnutá slova. Gedeonův výrok o Boží podpoře by pak měl větší váhu. Může být i svědkem, jehož znalost nedovolí Gedeonovi dále váhat s útokem.

Verš 11. Upozorňuje na klíčové postavení následujících veršů na další vývoj příběhu. Setkáváme se s prolepsi snu Midjánce a jeho výkladu $\text{וְשָׁמַעַתְּ מֵה־יָדַי בְּרוּ}$, stejně jako ujištěním o zmizení strachu $\text{בְּמַחְנֶה וְאַחַר תִּחַזְקֶנָּה וְיָדַיִךְ}$ a pobídkou k útoku בְּמַחְנֶה . Tento konkrétní tvar waw-perfekta וְשָׁמַעַתְּ se na jiných místech vyskytuje v souvislosti s posloucháním Boží vůle (Dt 4,30; 6,3; 27,10;30,2 atd.) nebo vyslyšením modlitby (1Kr 8,30.45.49; 2 Par 6,21 atd.), tedy v místech, kde jde o komunikaci s Hospodinem. V.11 tak klade důraz na slyšené. V kontrastu stojí následující v.12, kde je popis nespočetného množství nepřátel. Navzdory tomu, co Gedeon vidí, má věřit slovu. Neposilují ho fakta, ale zaslíbení.

Naléhavost výzvy k akci zesiluje opakování slovesa יָרַד , které prochází celou promluvou včetně následného splnění pokynu. V.9 יָרַד - v.10 לְיָרֵד + יָרַד -v.11 וְיָרַד + יָרַד . Význam slovesa se proměňuje z útočení na průzkum. Gedeon „sestupuje“, ale vzhledem k svému strachu, pouze pro ujištění. Sloveso zároveň asociuje v.4 הוּ יָרַד a v.5 וְיִוָּרַד . Věty zachovávají strukturu imperativ - narativ 3.os.sg: v.4-5 הוּ יָרַד - וְיִוָּרַד a v.9-11 יָרַד - וְיָרַד , ačkoliv ve v.11 by mohl použít 3.os.pl. Obě místa předchází exponovaným okamžikům příběhu. Poprvé Gedeon

přivádí ke zkoušce lid, podruhé je objektem děje Gedeon. Má být zbaven strachu a pochyb. Výsledek obou dějů přináší něco zásadního, v prvním případě zaslíbení osvobození Izraele hrstkou mužů, kteří se osvědčili před Hospodinem, v druhém klimax celé kapitoly, totiž utvrzení o vítězství, klíč k vedení bitvy a impuls k ní. Za pozornost stojí skutečnost, že v prvním případě jsou nejprve vybráni „vhodní“ bojovníci, a pak zazní zaslíbení, které se jich týká. V druhém případě nejprve zazní zaslíbení a jím se Gedeon stává odvážným vůdcem svého lidu.

Sestoupení s Púrou potvrzuje Gedeonovu pochybovačnost. Zvolil si další utvrzení. **וְהָיָה מִן שָׁמַיִם** připomíná sílu nepřátel a jejich připravenost k boji. Je přezvěstí v.12.

Verš 12. Použití nominálních vět napovídá, že jde o líčení „kulis scény“. Opakují se údaje o nepříteli z 6, 33 a 7,1.8. Oproti poměrné strohosti v.1 a 8 ale jmenuje všechny nepřátele

וּמִדְּיָן וְעַמּוֹל וְכָל־בְּנֵי־קְדָרִים a hodně místa je věnováno jejich počtu. Líčení množství nepřátel udržuje atmosféru strachu a napětí, ba ještě ji vyostřuje. **מֵעֶשְׂרִים וָאֶלֶף** zaznívá už ve v.7 ohledně třech stovek chlemtajících. Vyvstává tedy kontrast mezi zde popsaným nespočtem nepřátel a oněmi třemi stovkami, které proti tak mocné armádě nemají objektivně vzato šanci.

Verš 13. Narativ **וַיִּבֶן** upozorňuje, že se děj dává znovu do pohybu. Gedeon přichází a pomocí slov **וְהָיָה** a **וְהָיָה** text upozorňuje, že se plní prolepse v.11 - opravdu slyší, co říkají. Je zde celkem třikrát použito **וְהָיָה**, který apeluje na posluchačovu pozornost. První **וְהָיָה** (v.13b) přesunuje pozornost z Gedeona na muže, líčícího sen a potvrzuje naplnění prolepse z v.11. Tuto změnu podtrhuje použití spojky **וְ**. Další **וְהָיָה** (v.13c) společně s

narativem **וַיִּאמֶר** zahajuje promluvu a přesouvá pozornost na skutečnost snu. Třetí **וַיְהִי** (v.13d) – znovu se spojkou **וַ** – ostří na obsah snu. Všechna **וַיְהִי** jsou tedy spojena s **וַיְהִי לְיָהוָה**. **וַיְהִי לְיָהוָה** se vyskytuje ve spojitosti s Božím zjevením⁵⁹. Pomocí těchto dvou slov tedy text upozorňuje na navýsost důležité místo. V tomto bodě je posluchačovo očekávání v nejvyšším bodě. Další větou (13d) začíná proleptický metadiegetický příběh, kterým sen je. Dochází k rozdělení implicitního autora a vypravěče. Vypravěčem se stává první strážný, a to vypravěčem zjevným a omezeným - svůj sen neumí vyložit -, který se vůči příběhu nachází na rovině intra- a homodiegetické. Děj snu je vyprávěn natřikrát: 13d - e, f, g - h, i. Ve 13d po zvolání **וַיְהִי** následuje aktér následujícího vyprávění **לְחַם שְׂעִרִים**, který se převrací na midjánské ležení. 13 e-g líčí podrobně dějovou osnovu snu. **וַיִּאמֶר** odkazuje buď na hlavní stan ležení nebo jde o stan jako symbol pro celé midjánské ležení. Sloveso **וַיִּכֹּת** se překládá i jako porazit ve smyslu válečného vítězství.⁶⁰ V.13 h, i shrnuje to důležité ve vyprávění a vyjadřuje tak údiv - opakuje slovesa **וַיִּכֹּת** a **וַיִּפֹּל**. Série strohých narativů (e-h) stupňuje napětí, stejně tak w-perfektum sumáře snové akce. Bluedorn poznamenává, že sen podporuje Hospodinovo zaslíbení trojím způsobem. Zaprvé užitím **וַיִּכֹּת**, které má paralelu ve v.6,16 – zničení ležení tedy sen připisuje Hospodinu. Za druhé, **וַיִּכֹּת** může naznačovat kulatý chléb, který řítí, valí na midjánské ležení naprosto nepředvídatelně. Pohyb pecnu vyjadřují slova strážného, které znějí podobně, a tak napodobují pohyb chleba. Nepředvídatelý

59 Gn 37,5,9; 40,5,8; 41,7.11.15.25.26; Dt 13,2; 1Kr 3,15; Jr 23,28; Da 2,3.

60 Nu 21,24; Joz 10,33

ironie. Slovní proto, že výklad podává Midjánec, Gedeon k němu nedochází sám. Tragické, protože výkladem snu dává podnět k útoku, který vede k jejich vlastní porážce. Gedeon je snem konečně přesvědčen, že jeho vítězství je Boží vůle. Nyní slyší zaslíbení, že tábor je vydán do Gedeonových rukou Hospodinem, i svědek. Gedeon nemůže déle váhat.

Verš 15. Navazuje reakcí Gedeona. Na změnu postavy, která je sledována, a změnu jejího postoje signalizuje ^{וַיְהִי}. Příběh se nachází v bodu obratu. Mezi výraz proměny Gedeonova smýšlení, zachycený ve slovese ^{וַיִּשְׁתַּחֲוֶה}, a zmíněný makrosyntaktický signál je vloženo upřesnění ^{וְאַתָּה הַחֶלֶם וְאַתָּה שֶׁבָרָו}. Fráze přesouvá pozornost na Gedeona, (který tu byl po celou dobu), vede linii příběhu a dává do souvislosti předchozí události s Gedeonovou reakcí na ně. Gedeon totiž skrze promluvu strážného rozpoznává Hospodina jako boha a klaní se mu. Jiný výklad podává Bluedorn. ^{וַיִּשְׁתַּחֲוֶה} totiž neznamena jen „výklad toho snu“, ale především „ta srážka, to zlomení“. Vypravěč možná naznačuje, že Gedeon pochopil sen a jeho interpretaci tak, že on sám je tím chlebem, který zničí midjánské ležení. ^{וַיִּשְׁתַּחֲוֶה} se navíc v Soudcích používá většinou pro klanění před jinými bohy a Hospodin není jmenován jako příjemce Gedeonovy úcty. Může vzniknout podezření, že pocta jen vyjadřuje Gedeonovu radost, že Bůh dopřeje jeho akci zdaru. Místo Hospodina velebí sebe. Svolání bojovníků ve jménu Hospodina by z tohoto úhlu pohledu bylo spíš povzbuzením než připsáním vítězství Hospodinu.⁶² Kleinová si všímá, že s obratem smýšlení přichází vyjádření úcty. Pak teprve akce. Tak Gedeon

⁶² Bluedorn, Yahweh, s. 136.

ustaví model chování pro následnou poslušnost nebo odklon.⁶³ Tato úcta před snem stojí v opozici vůči v.22-23 skrze dramatickou ironii. Za vysvobození Izraele – tedy akce zásadnějšího významu než je sen - Hospodin uctěn není.

כְּשֶׁמָעַ תִּשְׁמָעוּ תִּקְוֶה וְקִנְיָה יִדְרִיךְ וְיִרְדָּתָּ בְּפִיחָנָה. připomíná prolepsi současné situace z v.11, a to nejen slyšení, ale především תִּקְוֶה וְקִנְיָה יִדְרִיךְ וְיִרְדָּתָּ בְּפִיחָנָה. Vyplnění této prolepse vidíme v zápětí. Změní se scéna z midjánského na izraelský tábor, z poslechu na jednání. Zatímco do v.14 promlouval výhradně Hospodin, případně Midjánci jako tlumočníci Boží vzkazu, ve v.15c promlouvá poprvé v kapitole Gedeon. Poprvé v celém příběhu nemluví o הָאֱלֹהִים, ale říká יְהוָה. Jeho výzva je parafrází v.9 převedená do množného čísla. V prvním případě je ono קוֹם a zaslíbení כִּי נִתְּתִיו בְּיָדְךָ: קוֹם řečeno Hospodinem Gedeonovi jako vůdci lidu. Od v.15 je hybatelem děje Gedeon. Co přijal od Hospodina, to předává lidu.

Verš 16. Fází příběhu je upadající akce a začíná zde příprava na bitvu. Posluchač je v této chvíli oproti postavě Gedeona v pozici nižší, co se týče vědomostí. Vojevůdce chystá bitvu a narozdíl od nás ví, jak ji povede. Gedeon už není jen muž slov, „hadač“, ale muž akce, „lamač“. Díky Hospodinu dostává svému jménu. Muži jsou rozděleni do oddílů, ale není řečeno proč ani kam mají jít. Místo zbroje dostávají trouby, džbány a pochodně. Posluchač je záměrně nedostatkem informací držen v napětí.

Verš 17. Druhá promluva podává základní instrukci k bitvě. Bluedorn rozvádí tezi, že Gedeon zůstává bázlivým a plánuje taktiku vyvolat paniku v táboře místo přímého útoku požadovaného Hospodinem. Pobídkou vojáků k pečlivému

63 Kleinová, The Triumph, s. 57.

následování - 2x se opakující příkaz - dává najevo svůj úmysl dobýt tábor po svém. Bluedorn argumentuje dobře zapamatovatelným rytmem, rýmem první výpovědi, jmenováním sebe na prvním místě. Také jim neříká, co mají dělat, ale odkazuje je na sebe. Třikrát použité **עשה** referuje k němu, tak se staví do vedoucí pozice a činí vojáky na sobě naprosto závislé, od následování po dutí na trouby. Gedeon se podle Bluedorna staví jako jediný nezávislý herec nadcházející bitvy, s odpovědností i poctami za vítězství. Navíc staví do pokřívku sebe, což je otevřené neuposlechnutí Hospodina. Ten jediný chce být za vítězství veleben (7,2). Použití Hospodinova jména je pro kuráž bojovníkům, spíš než Gedeonova konfese. Navíc **אמר** spíš než **אמר** je chabé a může reflektovat Gedeonův pokus zakrýt jeho skutečný úmysl. Gedeon je jedinou postavou instrukce a chce být i jedinou postavou bitvy. Přebírá Hospodinovu pozici, je nezávislý, armáda závisí na něm. Tak vzniká kontrast mezi poslušnými a následujícími bojovníky a svévolným Gedeonem, který by mohl, ale Hospodina nenásleduje. Gedeon chce být jediným zodpovědným za vítězství. V tuto chvíli proto Hospodin utichá⁶⁴. Je pravda, že použití **בְּמַהְרָה יָבֵא** může znamenat pobídku k přímému útoku na tábor, kterou Gedeon neuposlechne. Na druhou stranu lze vykládat jako pobídku k útoku bez specifikace způsobu, nemusí jít nutně o přímý netaktizující útok. Navíc je ve v.19 použito slovní spojení **בְּקֶצֶף הַמַּדְבָּרָה יָבֵא**, které jde v intenci pobídky. Gedeonův apel na následování upozorňuje vojáky, aby pečlivě následovali jeho pokynů, napíná a připravuje posluchačovu pozornost na následné konání Izraelců. Posluchač neví, jak se situace vyřeší. Gedeonovo zdůraznění vlastní osoby

64 Bluedorn, Yahweh, s. 138-140.

signalizuje, že si vojevůdce přikládá většího významu, než by bylo na místě. Tento důraz předznamenává nevděčnost za Hospodinem darované vítězství.

Verš 18. Teprve zde se objevuje, jaksí mimochodem, údaj o poloze jednotlivých oddílů כָּל־הָמַחֲנֵה נָה . Popis akce a specifikace polohy přichází současně a posluchač si v tuto chvíli může udělat představu o taktice.

Zvolání וּלְגֵד עֹון לִיהָ אֵהּ asociuuje výklad snu ve v.14. Gedeon má na paměti, pod čí záštitou bojuje a kdo mu zaslíbil vítězství, proto pokřik obsahuje jméno Hospodina a to na prvním místě. Přidání svého jména signalizuje Gedeonovo rostoucí sebevědomí (podpořené i jmenováním jeho osoby ve výkladu snu) a je předznamenáním jeho svévole. Izraelci nemají bojovat jen za Hospodina, ale i za svého velitele, potažmo za sebe. K pozice „ve službách Hospodina“ přidává Gedeon pozici „ve službách člověka“.

Verš 19. Dochází ke změně scény. Vyprávění se spolu s Gedeonem a jeho stovkou ocitá na kraji nepřátelského ležení v době cca 22. hodiny. Na pozadí výměny stráží popsané v nominální a složené nominální větě, zdůrazňují narativy וַיִּבְּאוּ אֶת־קֶעַיִר וַיִּתְּקֵנוּ . K hluku trub volajících k útoku se přidává rachot rozbíjených džbánů, o jejichž účelu se posluchač dozvídá až nyní. Čas příběhu a čas textu jsou téměř totožné, tak jak tomu bývá v dialogu, promluvě.

Verš 20. Čas obou vět je totožný. Ve chvíli, kdy troubení zahájí stovka s Gedeonem, troubí všech tři sta mužů. Opakování dodává líčení barvitost a staví rovnítko mezi časy obou veršů. Akci podtrhuje i série narativních vět. Ve v.20c se objevuje בְּיַד , které odkazuje na v.11. Ruce bojovníků jsou posíleny,

nikoli mečem, ale pochodněmi a džbány. Kleinová poznamenává, že taktikou vyvolá paniku charakteristickou pro svatou válku.⁶⁵ K zajímavému posunu dochází ve válečném zvolání וְלִגְדֵי עֹן לְיָהוָה . Muži plní Gedeonovy instrukce ohledně výkřiku, ale ironií je, že jeho posun interpretace následují a prohlubují. Důraz se změní od úcty božskému a lidskému vůdci války na její prostředek - meč. Kleinová to chápe jako důvtipný komentář obtížnosti komunikace mezi vůdci - božským a lidským - a jejich následovníky. Každý v řadě interpretuje zprávu tak, jak je schopný ji porozumět. Hospodin je ale k takové chybě tolerantní.⁶⁶ וְהָרֵב odkazuje na v.14 ve výkladu snu. Je tedy otázkou, zda tato dezinterpretace není prostě výběrem „toho nepodstatného“ z výkladu snu. Výkřik působí zároveň slovní ironií. Nikoli meč Gedeona, ale jejich vlastní je decimuje. Zároveň jsou ale tato slova předjímku událostí v.23 a dále.⁶⁷ Bluedorn upozorňuje, že bojovníci jsou zcela zaměstnaní džbány, pochodněmi a troubami – mají plné obě ruce. Meč už by ani neudrželi, takže nemohou bojovat a zachránit Izraele svými rukama. Jen Hospodin má volné ruce. Proto jen on bojuje bitvu a vysvobozuje Izrael.⁶⁸ Jeho mečem se paradoxně stávají meče Midjanců.

Verš 21. Podle instrukce z v.17 muži zůstávají stát okolo tábora. V táboře nastává zmatek a krátké věty (popř.prosté narativy), které ho popisují, zvyšují dramatický účinek vyprávění. Zde dochází k rozřešení zápletky. Podle Kleinové bitva zde představuje nejlepší vztah Hospodina a Izraele v knize Soudců (stejně Sd 5,15), člověk se podřizuje ve víře tak, že Hospodin

65 Klein, The Triumph, s. 57. Jinde též 1Sam 14,15; Sd 5)

66 Klein, The Triumph, s. 57.

67 Stejně i Block, Klein, Bluedorn.

68 Bluedorn, Yahweh, s. 141.

skrze něj může jednat. V této pasáži je vztah Hospodina a Izraele zobrazen jako neporušený navzdory Gedeonově dlouhému období skepticismu ohledně Hospodinovy síly – a čtenářovu skepticismu, že tento málo slibný vůdce může sloužit izraelské věci.⁶⁹

Verš 22. Sumarizuje a interpretuje události útoku. Zdůrazněním čísla trub místo čísla izraelců je zdůrazněn hluku, který Izraelci produkují. Vypravěč potvrzuje, že Gedeon správně rozpoznal יְהוָה v bohu, který k němu promlouval. Hospodinův meč je nakonec meč Midjanců samotných. V tomto verši klesá napětí. Zápletka je vyřešena. Vyprávění zodpovědělo otázky kdo, jak a kdy zvítězí. Těch tři sta mužů se nedotklo zbraně, přesto (nebo spíš právě proto) zaslíbení o vydání do rukou platilo jim. Božská moc přebírá oponování armádě. Vypravěč podtrhuje stání na místě, bojuje Hospodin a ten je skutečným vítězem.

Zeměpisné údaje zde zmíněné nejsou jasné. Bluedorn má za to, že $\text{שֵׁפְתַי-אֶרֶץ בְּלִי}$ může znamenat „ke kraji nížiny“, což by pro Midjance znamenalo návrat na vlastní území (6,33).⁷⁰

Verš 23. Je poslední prodlevou. Muži, původně posláni domů, jsou přivoláni k pronásledování. Náhlá ochota Gedeona bojovat kontrastuje s odkládáním boje (6,35.36; 7,8.12). Svoláním kmenů jedná proti Božímu slovu o záchraně Izraele třemi stovkami bojovníků. Hospodin vyhrál bitvu s omezenými silami, navíc stojícími. Vojevůdce pokračuje ze svého úhlu pohledu logicky, využívá slabosti nepřítele. Ovšem zapomenutím celého procesu redukce, který ztenčil jeho armádu na 300 bojovníků z 32 tisíc Gedeon jako služebník Hospodinův selhává. Navíc Gedeon přestává s Hospodinem komunikovat, už ho nepotřebuje. Ve chvíli, kdy se pouští do pronásledování a mstí se na nepříteli,

69 Klein, *The Triumph*, s. 54.

70 Bluedorn, *Yahweh*, s. 142.

Hospodinův hlas utichá. Nadobro. Kleinová poznamenává, že Gedeon se místo k důvěře v Hospodina dopracovává k sebedůvěře.⁷¹

Zabíjením a bojem s utíkajícími se zaobírají ti, kteří byli nevhodní ke klíčové – totiž vysvobozující – bitvě. Ti, kteří, byli vybráni k záchraně Izraele, nikoho nezabili. Tento kontrast přináší slovní ironii. Další ironií je dramatická. Gedeon má ctít a poslouchat Hospodina s vděčností za vysvobození. Místo toho poslouchají svévolného Gedeona jako schopného vojevůdce izraelské kmeny.

Verš 24. Gedeonovy příkazy následují i další izraelské kmeny. Znovusvolání armády má paralelu v 6,34-35 (gramatická podobnost, svolání velkého množství). Obě situace ale k sobě stojí v kontrastu. Gedeon není oděn Hospodinovým duchem, jde proti Hospodinovu zaslíbení. Celá akce se ve světle podrobného popisu útěku z v.22 jeví přinejmenším jako pochybná. Podle v.22 přece Hospodin již osvobodil. Není třeba pronásledovat nepřítele na jeho vlastním území.⁷²

Verš 25. Závěr, a zároveň sumář, je doplněn o etiologii Havraní skály a Vlčího lisu. Bluedorn si všímá, že je tu dvakrát použito sloveso **גָּרַח**, zdůrazňující negativní konotace, tedy chladnokrevného vraždění (objevuje se i nadále v tomto kontextu).⁷³ Zdůrazněna je poslušnost Izraelců vůči Gedeonovi. Pronásledují, a dokonce přinášejí Gedeonovi trofeje. Přenesení přes Jordán naznačuje, že Midjánci byli pronásledováni mimo území Izraele. Tyto skutečnosti vstupují do ostrého kontrastu se zaslíbením i s průběhem osvobozující bitvy. Vypravování zdůrazňuje, že se Gedeon zcela odklonil od Boží vůle. Hospodin chce zachránit lid, Geden potvrdit sebe, schopnost vést.

71 Klein, *The Triumph*, s. 59.

72 Bluedorn, *Yahweh*, s. 142.

73 Bluedorn, *Yahweh*, s. 149.

Hospodin redukoval počet bojovníků, aby nebylo pochyb, že on daroval vítězství Izraelcům a mohou se na Něj spolehnout. Gedeon bojuje od v.23 na vlastní pěst. Text posledních tří veršů je v kontrastu se zbytkem kapitoly.

4. Sd 7 v kontextu Gedeonova příběhu

Kapitola 7. se nachází uprostřed dění. V předcházející kapitole, kde začíná Gedeónův příběh, najdeme úvod, moment podnícení (podnět) – v kontextu celého vyprávění. Kapitola 7. je podle Genettova členění komplikací, klimaxem a bodem obratu Gedeonova příběhu. Kapitola 8. potom uzavírá příběh jako upadající akce s rozřešením, posledním prodlevou i závěrem, který nelze nazvat rozuzlením.

Tanner navrhuje členit Gedeonův příběh podle symetrického vzoru:

A úvod: špatná situace v době nářku (6,1-10)

B Gedeonovo povolání (6,11-32)

C Gedeonův osobní boj o víru (6,33-7,18)

B' Gedeon osvobozuje Izrael (7,19-8,21)

A' závěr: špatná situace po smrti Gedeona (8,22-32)⁷⁴

Tanner si všímá vývoje postavy Gedeona, ale nezohledňuje důležitý posun - totiž odklon od původního úkolu - osvobodit Izrael k boji proti vlastním lidem.

Gooding a Webb člení tematicky takto:

A postoj proti modloslužbě (6,1- 6,32)

B boj proti nepříteli (6,33-7,25)

B' boj proti vlastním lidem (8,1-21)

A' upadnutí do modloslužby (8,22-32)⁷⁵

Neopomíjejí podstatnou změnu ve vyprávění – totiž změnu „nepřítele“, proti kterému Gedeon bojuje, (i když k té dochází až v 8,4, takže B' by měla pokračovat až tam). Členění ale nezohledňuje změnu bázlivého Gedeona na sebespravedlivého vojevůdce Gedeona. Tuto není možno zanedbat, protože nejde jen o osobu Gedeona, ale skrze něj zástupně o vztah všeho lidu k

⁷⁴ Tanner, *The Gideon Narrative*, s. 151.

⁷⁵ Bell, *Judges*, s. 2.

Hospodinu.

Kleinová člení daleko podrobněji.⁷⁶ Všímá si „reasoning“ a „contending“,⁷⁷ které prochází příběhem, nejprve v interakci Hospodina a Gedeona, později mezi Gedeonem a lidem. Dále spojitosti Gedeonovy pochybnosti (rozumu) – noc a Gedeonova víra – den. Také sleduje subjekt akce a jeho změnu v 7,23 z Hospodina na Gedeona. Zohledňuje vývoj Gedeona v celé jeho šíři, na rovině pochyb/víry, nedůvěry v sebe/vůdcovství, poslušnosti/svévole. Sd 7 je podle ní centrem knihy.⁷⁸

Centrálnost kapitoly 7 je zdůrazněna i redaktorovou prací s časem. Epizody přecházejí od povrchního (ve srovnání s Sd 7) popisu kapitoly 6. k detailním dramatickým a vyprávěcím scénám: omezení počtu mužů, Gedeonovo vyslechnutí snu a bitevní scéně. Naproti tomu v kapitole 8. dochází k zrychlování scén. Čtyři nezávislé incidenty jsou rychle přeprávněny a uzavřeny restaurací původního stavu.

Tento oddíl zachycuje nejdůležitější okamžiky vztahu Hospodina a lidu v celém příběhu. Hospodin je zde nejzjevnější, promlouvá pětkrát (ve srovnání s jedinou Gedeonovou promluvou k lidu). Uděluje Gedeonovi zásadní lekci víry, jak naznačuje i jméno hory, kde jsou Izraelci utábořeni. Váhavý velitel začne důvěřovat Hospodinu. Přítomen je tu už i odklon od Jeho příkazů. Gedeonův vztah k Hospodinu se změnil, především v tom, jak Gedeon chápe Boží přítomnost. Gedeon mluví jménem Hospodina, ale v kapitole 8 neslyšíme ani slovo, ani modlitbu tímto směrem⁷⁹. Zatímco v 7. kapitole bojuje proti vnějšímu nepříteli sám pln pochyb, v 8.kapitole zabíjí Izraelce, kteří o němu pochybují. Vstupuje tu do kontrastu dramatické ironie Boží

76 Klein, *The Triumph*, s. 58-59.

77 „opodstaňování“ a „vedení sporu“

78 Klein, *The Triumph*, s. 60.

79 Stejně Block, *Will the Real*, s. 361.

velkomyslnost a trpělivost vůči lidské svévoli a zahleděnosti do sebe. K první bitvě byl Gedeon dlouho přesvědčován, když přichází pronásledování, neváhá, a nespolupracující soukmenovce též bez váhání pobíjí.

Gedeon po dlouhém hledání objevuje sílu skrze víru – ovšem v sebe a svou sílu, ne v Hospodina. Příběh končí antiklimaxem a to frustruje posluchačovo estetické očekávání pozitivnějšího konce, poznávací zájem vyžaduje právo a spravedlnost. Vyprávění vyvolává u posluchače nespokojenost s vyústěním příběhu.

5. Sd 7 v kontextu knihy Soudců

Gedeonův příběh má výrazné a nezastupitelné místo v teologickém konceptu knihy Soudců. Block klasifikuje knihu jako prorockou kompozici, snažící se zdůraznit náboženské a etické přizpůsobování se kananejskému živlu v Izraelské společnosti v době usazování a volání národa k návratu k Bohu smlouvy. Kniha tak má současně platnost i pro autorovy současníky, kteří stojí před stejným problémem.⁸⁰ Je to výzva opustit všechny formy pohanství a vrátit se k Hospodinu.

Jsou tu prvky přítomné paradigmatu velkých soudců: prorok, vůdce lidu (Gedeon), intenzivní útlak, Hospodinova intenzivní pomoc. O Gedeonovi ovšem není řečeno, že by soudil nebo osvobodil Izrael. Je deviací od vzoru – Otníela a Debory. Proces degenerace se táhne celou knihou Soudců a neprojevuje se jen na lidu, ukazuje na samotných osvoboditelích Izraele. Gedeon vede k novému druhu odpadlictví. Místo souzení podle smlouvy, vede Izrael k víře v lidský výtvar – efod, ještě dál od Hospodina. Izraelský odklon od Hospodina a návrat k němu není na stále stejné úrovni, ale odklon je stále horší a návrat pochybnější. Po vzorovém Otnielovi přichází stále problematičtější postavy. Z tohoto pohledu je Gedeonův příběh „a notable turning point“.⁸¹ To ukazuje i struktura knihy podle Tannera (v souhlase s Goodingem a Webbem). V knize Soudců rozpoznává symetrický vzor – příběhy jsou uspořádány do chiasmu a Sd 6-8 tvoří špičku této struktury.⁸² Gedeon stojí ve středu mezi dvěma extrémami – vzorovým soudcem Otnielem a mnoha slabostem podléhajícím Samsonem. Jím začíná řada ve víře nepevných a nepřikladných vůdců. S Gedeonovou slabostí souzní i odpadlictví lidu, který neposlouchá proroka (6,7-10), kterého Hospodin posílá před

80 Block, Will the real, s. 364.

81 „důležitý bod obratu.“ Tanner, The Gideon Narrative, s. 150.

82 Obrázek viz. Tanner, s.150. Též <http://www.pbcc.org/otsurvey/07-judges.pdf>, s. 2.

povoláním Gedeona. Podle Tannera je ústředním tématem Sd 6-8 Gedeonova osobní bitva o víru v 6,33-7,18, kde vyprávění sleduje víru hlavního protagonisty a způsob, jak se postavil k Hospodinovu povolání⁸³.

V kontextu celé knihy Soudců vystupuje do popředí právě analyzovaný úsek sedmé kapitoly, který rezonuje s teologickým tématem knihy – bojem mezi poslušností a lidskou svévolí a sebespravedlností. Právě v Sd 7 je obsažen paradox tématu. Gedeon uvěří v Hospodina, Hospodin s ním mluví, poslechne ho a vítězí, zároveň uvěří v sebe, Hospodina se na nic neptá a jedná proti Hospodinovým slovům. Sd 7 zahrnuje poslušnost předchozích soudců i předvídá spolehnutí na vlastní úsudek, dezinterpretaci Hospodinova slova a svévolí soudců budoucích.

83 Tanner, The Gideon Narrative, s. 157, 160.

6. Teologická témata Sd 7

Osvobození Izraele, rozpoznání Hospodina jako Boha – Tato dvě témata jsou úzce spojena. Hospodin na svůj národ pamatuje, i když on na Něj zapomíná. Chce být rozpoznán, uctíván a vážen jako Bůh. Když se k němu lid obrací, zaslíbují pomoc. Na Gedeonovi zástupně vidíme, že lid hledá jakoukoli pomoc. Když ji dostane od Hospodina, dobrá. Víra v Hospodina ale není jedna z mnoha možností. Je to absolutní nárok. Hospodin nikde nestaví podmínku víry pro vítězství výslovně. Tato podmínka vyplývá ze samotného příběhu. Dokud se Gedeon absolutně neodevzdá víře v Hospodina a jeho pomoc, nemůže osvobodit Izrael.

Redukce armády nemá oslavit Hospodina ve smyslu všemocného Boha schopného zachránit s 300 stojících mužů, ale zdůraznit nutnost plné důvěry, protože víra v Hospodina je absolutní nárok. Tanner upozorňuje, že Gedeon je stavěn do pozice, kdy je mu odňata záruka bezpečnosti akce. V tu chvíli zjišťuje, že všechny záruky jsou k ničemu a nezbývá nic jiného než prostě věřit tomu, co Bůh říká.⁸⁴ Snižování stavu armády podtrhuje skutečnost, že vítězství nad Midjánem je Hospodinovo vítězství a dar Izraelcům. Stejně tak je Hospodinovým vítězstvím Gedeonovo spolehnutí se na něj, Gedeonova víra.

Podle Tannera kompozice nepotrhuje záchranu od Midjánu, ale změnu, která proběhla v Gedeonově srdci, která je velkou teologickou lekcí.⁸⁵ Opomíjí ovšem vysvětlit, jak do kompozice zapadá Gedeonovo chování po bitvě a další boje. S jeho tezí nemohu souhlasit. Gedeon se sice nakonec spolehne na Hospodina, jeho důvěra Hospodinu ale není vzorovým příkladem pro následování, naopak brzo se mění v sebedůvěru, „sebespolehnutí“.⁸⁶ Když vojevůdce použije svou svobodu tak, že

84 Tanner, The Gideon Narrative, s. 159.

85 Tanner, The Gideon Narrative, s. 160.

86 Klein, The Triumph, s. 60.

zvolí možnost „vzít osud ve vlastních rukou“ místo cesty podle Hospodinových pokynů, Hospodin zmizí ze scény. Zmizí, ale v kontrastu k nevěrnému Gedeonovi zůstává věrný a milostivý navzdory lidské nedověře.

Zaslíbení – V zaslíbení – které se několikrát opakuje – je řečeno, že vítězství v bitvě je darem od Hospodina. Je dáno Gedeonovi a třem stům mužů. Třem stovkám právě s odůvodněním **יְשֻׁרָאֵל**. **פֶּן־יִתְפָּאֵר עָלַי**. Vítězství je Izraeli darováno. Nato vojevůdce znovu svolává kmeny a pronásledují Midjánce až na jejich území, sám Gedeon je v čele. Tohoto zabíjení se však zaslíbení netýká. Hospodin osvobodil Izrael od nepřítele a vrátil mu jeho zemi, nevyzývá k výbojům.

Hybatelem děje je v 6-7,22 Hospodin. V 7,23 Gedeon přebírá tuto roli. Tak se zaslíbení zpronevřuje. Redukce bojové síly vyjádřuje odevzdanost Gedeona do Hospodinových rukou, a zároveň zdůrazňuje i pozdější svévoli Gedeona, které se dopustil pronásledováním nepřítele. Zaslíbení stojí v kontrastu s Gedeonovou volbou cesty. Přechází z atmosféry jednoty do atmosféry nejednoty či jednoty, kterou je třeba udržovat diplomacií či násilím. Z atmosféry strachu, naděje v Boží pomoc do atmosféry vítězných reků, kteří se přou o podíl na vítězství. Z bezprostřední Boží blízkosti a rozmlouvání s Hospodinem do boje, kde Gedeon o Hospodinu mluví, ale nemluví k němu ani s ním.

Povolání navzdory nedostatečnosti – Hospodin si povolává člověka, bázlivého a pochybuujícího. Podle Kleinové jde ve vyprávění o svár rozumu a víry. Vyprávění identifikuje víru a kuráž se dnem a pochybnost a strach s nocí. Hospodinův zázrak na začátku proběhne ve dne, protože pro Hospodina nestojí rozum a zázrak proti sobě, pro Gedeona jsou to dvě oddělené věci.

Rozum působí jen ve dne, víra ve dne i v noci.⁸⁷ S nedostatkem odvahy víry v Hospodinovu moc ho od pochybností nic neuchrání. Hospodin je netolerantní k uctívání jiných bohů, ale zde ukazuje toleranci k pochybnostem rozumu. Gedeon je skeptik a zbabělec, jak neustále připomínají jeho dvě jména. Ani přímá konfrontace s Hospodinem a demonstrace božské síly neeliminuje Gedeonův skepticismus a strach. Ašeru poráží v noci (6,27). Před muži města ho zachrání jeho otec, nebrání se on sám (6,31). Místo útoku si jde pro další utvrzení o vítězství (7,11). Hospodin mu zaslubuje vítězství přes to, že zná jeho nedostatečnost. Nestaví si jako podmínku osvobození Izraele velitelovu víru nebo duchovnost, je s ním i v jeho pochybách. Tento bod apeluje na implicitního posluchače – člověk chybuje, ale přesto má své pověření.

„Hadačství“⁸⁸ – Gedeon je svými dvěma jmény, svými slovy a činy v neustálém sporu. V první řadě je ve sporu s Hospodinem: hádá se s cizincem, požaduje znamení, neodvažuje se útočit, jedná proti jeho pokynům. V druhé řadě je ve sporu s vlastním lidem: s Efraimci, s těmi, kdo mu nevěří. Gedeon se hádá s lidem, stejně s Hospodinem. Od něj chce záruku, že Hospodin zvládne pomocí něj vysvobodit Izrael, že si ho opravdu vybral, že při něm opravdu stojí. Když ujištění dostává a bitvu vyhrává, chápe Hospodinovu pomoc jako sebeutvrzení. Není vděčný, neobrací se znovu k Hospodinu, protože to, co chtěl, už dostal. Našel víru v sebe a staví ji nad víru v Hospodina. Přichází spor s lidmi. Ten stojí na víře v něj jako velitele a vůdce a vyústěním je diplomacie nebo násilná smrt. Víru si vynucuje. Tak je ve sporu s Hospodinovými příkazy i s lidmi. Vrcholem jeho odklonu je nový druh modloslužby (8,27).

87 Klein, *The Triumph*, s. 54.

88 Od slova hádat se, přít se.

Místo víry v Hospodina dochází Gedeon k víře v sebe –

Gedeonova víra je plná paradoxů. Skrze hádání, rozumování a utvrzování Gedeon získává víru a odvahu. Gedeon zpočátku nevěří, že Hospodin mu může darovat vítězství ani že on může vést Izrael proti nepříteli. Bůh ho učí důvěře a naučí ho důvěře v sebe, Gedeona. Je to zkoušená a tvrdě vydělaná víra, ale ironicky ne tolik v Hospodina jako v sebe. Pochybovačného nepřesvědčí přímé Boží zjevení (jediné v knize Soudců) ani situace, kdy mu nezbyvá než spoléhat na Hospodinovo slovo. Paradoxně jeho postoj změnil sen vyložený nepřítelem. Je příznačné, že výklad (který Gedeona přesvědčuje) mluví víc o Gedeonovi než o Hospodinu.

Vojevůdce nakonec používá Hospodinovo jméno k vlastním účelům. Odklání se od víry v Hospodina k víře v sebe, jedná na svou vlastní pěst při znovusvolání armády a dialektika noci a dne je minulostí.

Násilí – Vzhledem k vysokému počtu bitev v Gedeonově příběhu vyvstává otázka, jaký pohled na násilí podává. Jakou roli zde násilí hraje.

Vojevůdcem Izraele je antihrdina, není to válečník a rek. Jeho bojácnost je několikrát zdůrazněna. Vítězství je zaslíbeno třem stům a je jim darováno. Vybraní bojovníci vlastně fyzicky nebojují, bojuje Hospodin. Jejich boj je hluk a světelná show. Dalo by se říct, že zvítězili lstí, ale příběh zdůrazňuje, že bez Boží pomoci by nepořídili. Mám za to, že absence komunikace s Hospodinem, nejednota ve vlastním táboře, pobíjení vlastních lidí, zabíjení ve jménu Hospodina pro dosažení počt pro sebe je dokladem odklonu od Hospodinova zaslíbení, kterého se Gedeon dopouští, když dál vede válku.

Text neobhazuje násilí, spíše ho dehonestuje. Ti, kteří vysvobozují Izrael, se nedotknou meče, což je sice atribut svaté

války, ale zároveň tato skutečnost stojí v ostrém kontrastu jako ideální stav vůči stavu v následující kapitole (komunikace s Bohem, hádky, zabíjení vlastních).⁸⁹

⁸⁹ Mám za to, že pojetí „svaté války“ se v jednotlivých knihách Starého zákona liší, ale k podpoře takového tvrzení by bylo třeba další studie.

7. Závěr

V Gedeonově příběhu tvoří kapitola 7 vrchol – dramaticky i tematicky.

V kapitole se objevují zásadní teologická témata. Základním tématem, které začíná už s prvními verši 6.kapitoly je osvobození Izraele a rozpoznání Hospodina jako Boha. Tato dvě témata by mohla stát samostatně, ale zde jsou velice úzce provázána. Jejich oddělení by čtenáře připravilo o poentu a připravilo o nejsilnější moment příběhu. Tím je důvěra Hospodinu jako základní a nezbytná podmínka vysvobození. Toto propojení vykresluje skutečnost, že Gedeon bez víry není schopen zaútočit, ačkoliv má již bitvu zaslíbenou. Teprve ve chvíli, kdy uvěří a odváží se zaútočit, zaslíbení se může naplnit. Spolehnutím se na zaslíbení mohou rozpoznat Hospodina jako svého Boha. Zároveň odlišuje osvobození Izraele od svévolného vraždění, kterého se Gedeon dopouští.

Druhým velkým tématem kapitoly je proměna víry Gedeona, který tu reprezentuje Izrael. Je povolán navzdory své slabosti a pochybovačnosti a není odsuzován za neschopnost důvěřovat Bohu. Dostává – spolu s lidem – šanci znovu získat zemi a poznat Hospodina jako Boha. Boží vedení mu poskytuje další a další příležitosti k spolehnutí se. Nakonec dochází k sebedůvěře místo k poslušnosti. Víra není samozřejmost, pro jednu hotovú věc. Sd 7 poskytuje posluchači či čtenáři možnost prožít s Gedeonem naléhavost požadavku absolutního spolehnutí se na Hospodina i nesamozřejmosti přijetí tohoto nároku. Na jeho postavě se projevuje Boží trpělivost s člověkem a skutečnost, že víra nepřichází zvenčí, ale musí dojít k proměně v člověku. V koncepci knihy Soudců jde o další stupeň odklonu od Hospodina, kterému nezabrání ani přímé Boží zjevení – tedy zaměňování víry v Bohu za víru v sebe. Mezi soudci Izraele má

tento (o němž není řečeno, že by soudil) postavení na půl cesty mezi vzorovým Otníelem a pochybným Samsonem. Mluví s Hospodinem, ale nakonec vede k novému druhu odpadlictví – nese kladné i záporné charakteristiky. Gedeonova postava je dalším stupně úpadku Izraele.

Teologické motivy jsou ve vybrané pasáži knihy Soudců umně literárně zpracovány a vystupují plasticky z textu. Aplikace metod nové literární kritiky na tento text se ukázala nanejvýš vhodnou.

Bibliografie:

A) primární literatura/prameny:

Biblia hebraica Stuttgartensia. Ediderunt K. Elliger et W. Rudolph. Stuttgart : Deutsche Bibelgesellschaft, 1967-1977. 1574 s. ISBN 3-438-05218-0.

Septuaginta: id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes. Edidit Alfred Rahlfs. 5. vyd. Stuttgart : Deutsche Bibelgesellschaft, 1952. 1184 s. Vol. I.

B) sekundární literatura

ALTER, Robert. The Art of Biblical Narrative. London : Society for promoting christian knowledge, 1992. 224 s. ISBN 0-281-04654-9.

ALTER, Robert. KERMODE, Frank. The Literary Guide to the Bible. 8. vyd. Cambridge, Mass. : Belknap Press of Harvard University Press, 1997. 678 s. ISBN 0-674-87531-1.

AUERBACH, Erich. Mimesis: zobrazení skutečnosti v západoevropských literaturách. Přel. M. Žilina, V. Kafka, R. Preisner. 2. vyd. Praha : Mladá fronta, 1998. 501 s. Ypsilon. 5. ISBN 80-204-0738-3.

AULD, Graeme. Joshua, Judges and Ruth. Edinburgh : Saint Andrew Press, 1984. 280 s. ISBN 0-664--24576-5 .

AULD, Graeme. Gideon: Hacking at the Heart of the Old Testament. *Vetus Testamentum* 39, 3 (1989), s. 257-267.

BLOCK, Daniel. Will the Real Gideon Please Stand Up? Narrative Style and Intention in Judges 6-9. *Journal of the Evangelical Theological Society*, 40 (1997), s. 353-366.

BLUEDORN, Wolfgang. Yahweh versus Baalism: a theological reading of the Gideon-Abimelech narrative. London : Sheffield Academic Press, 2001. 320 s. ISBN 1-84127-200-0.

BOLING, Robert G. Judges. New York : Doubleday, 1985. 338 s. ISBN 0-385-10129-X.

- CULLER, Jonathan. Krátký úvod do literární teorie. 1.vyd. Brno : Host, 2002. 167 s. ISBN 80-7294-070-8.
- DAWSON, David Allan. Text-Linguistics and Biblical Hebrew. Sheffield : Sheffield Academic Press, 1994. 241 s. ISBN 1-85075-490-X .
- ESKHULT, Mate. Studies in Verbal Aspect and Biblical Narrative Technique in Biblical Hebrew Prose. Uppsala : Almquist&Wiksell, 1990.
- FOKKELMAN, Jan. Reading biblical narrative: an introductory guide. Trans. Ineke Smit. Louisville : Westminster John Knox Press, 1999. 216 s. ISBN 0-664-22263-3.
- GENETTE, Gérard. Rozprava o vyprávění – Úvod a 1.část. *Česká literatura*. 51 (2003), č.3-4.
- HELLER, Jan. Symbolika čísel a její původ. Praha : Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 2003. 34s. ISBN 3205187542.
- CHALUPA, Petr. Královna Ester: kniha Ester v pohledu synchronním a diachronním. 1. vyd. Svitavy : Trinitas, 1999. 113 s. ISBN 80-86036-26-X .
- CHATMAN, Seymour Benjamin. Story and discourse: narrative structure in fiction and film. Ithaca : Cornell Univ. Pr., 1980. 277 s. 0-8014-9186-X.
- KLEIN, Lilian R. The Triumph of Irony in the Book of Judges. 1. vyd. Sheffield : Almond Press, 1988. 239 s. 1-85075-100-5.
- LEE, Bernon. Fragmentation of Reader Focus in the Preamble to Battle in Judges 6,1-7,14. *Journal for Studies in the Old Testament*. 97 (2002), s. 65-86.
- McCANN, J.Clinton. Judges. Louisville, Kentucky : John Knox, 2002. 146 s. ISBN 0-8042-3107-9 .
- NOVOTNÝ, Adolf. Biblický slovník. Sešitové vydání. Kalich, Praha 1951-56.

OEMING, Manfred. Úvod do biblické hermeneutiky: cesty k pochopení textu. Přel. F. Čapek. 1.vyd. Praha : Vyšehrad 2001. 261s. Studium. 6. ISBN 80-7021-518-6.

OEMING, Manfred, PREGLA, Anne-Ruth. New Literary Criticism. *Theologische Rundschau*, Band 66 (2001), s. 1-23.

PATTE, Daniel. The Religious Dimensions of Biblical Texts: Greima's structural semiotics and biblical exegesis. Atlanta : Scholar Press, 1990. 293 s. Semeia studies. ISBN 1-55540-385-9.

PETRŮ, Eduard. Úvod do studia literární vědy. 1.vyd. Olomouc : Rubico, 2000. 187 s. ISBN 80-85839-44-X.

PÍPAL, Blahoslav. Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu. 3.vyd. Praha : Kalich, 1997. 198 s. ISBN 80-7017-121-9 .

POLZIN, Robert, ROTHMAN, Eugen. The Biblical Mosaic: changing perspectives. 1.vyd. Chico : Fortress, 1982. ISBN 0-8006-1510-7 .

PRESSLER, Carolyn. Joshua, Judges and Ruth. Carolyn. Joshua, Judges and Ruth. 1. vyd. Louisville : Westminster John Knox Press, 2002. 312 s. ISBN 0-664-25526-4 .

REGT, L.J. de, WAARD, J. de, FOKKELMANN, Jan. Literary structure and rhetorical strategies in the Hebrew Bible. Winona Lake : Eisenbrauns, 1996. 270 s. ISBN 90-232-2995-9.

RIMMON-KENANOVÁ, Shlomith. Poetika vyprávění. 1.vyd. Brno : Host, 2001. ISBN 80-7294-004-X.

SCHOLES, Robert, KELLOG, Robert. Povaha vyprávění. 1. vyd. Brno : Host, 2002. ISBN 80-7294-069-4.

SKA, Jean Louis. „Our Fathers Have Told Us“: Introduction to the Analysis of Hebrew Narrative. 1.vyd. Roma : Editrice pontificio istituto, 1990. 129. Subsidia biblica. 13. ISBN 88-7653-593-4.

STERNBERG, Meir. The poetics of biblical narrative : ideological literature and the drama of reading. Bloomington :

Indiana University Press, 1985. 580 s. ISBN 0-253-20453-4.
TANNER, Paul J. The Gideon Narrative as the Focal Point of Judges. *Bibliotheca sacra*, 149 (1992), s. 146-161.
VANGEMEREN, Willem A. New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis. Paternoster Press, Carlisle 1996.

C) pomocná literatura/pomůcky

BELL, Bernard. Judges[online]. Cupertino: Peninsula Bible Church Cupertino.[cit. 2006-02-06]. Dostupný na www: <<http://www.pbcc.org/dc/otsurvey/07-judges.pdf> >

Bibel 2000. Stockholm : Verbum, 2000. 1680 s. ISBN 91-256-9904-8.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad. Praha: Ústřední ekumenické nakladatelství, 1988. 286 s.
Synopsis of the four Gospels: Greek-English edition of the Synopsis Quattuor Evangeliorum with the text of the Revised Standard Version. Stuttgart : United Bible Societies, 1972, 361 s. ISBN 3-438-05404-3.

Bibleworks 6.0

International Standard Bible Encyclopedia (ISBE) [online]. [cit. 2006-02-06]. Dostupný na www: <<http://www.bible-history.com/isbe/>>

Olam Společnost Judaica. Encyklopedia Judaica [online]. Holešov. [cit. 2006-02-06]. Dostupný na www: <<http://olam.cz/encyklopedie/luach.html>>

Soudců 7 - tabulka

<i>hebrejský text</i>	<i>rozbor</i>	<i>pracovní překlad</i>
<p>וַיִּשְׁכֶּם יְרֻבְעֵל הוא גִדְעוֹן וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּחֲנוּ עַל־עֵין חָרֹד וּמַחֲנֵה מִדְּיָן הָיָה־לוֹ מִצָּפוֹן מִגְּבַעַת הַמּוֹרָה בְּעֵמֶק</p>	<p>1a nar hi b NV c NV d nar e SNV</p>	<p>A vstal ráno Jerubaal, to je Gedeon, a všechen lid, který <i>byl</i> s ním, utábořili se u pramene Charod a ležení Midjánu bylo od něj na sever, od hory More (Učitele) v údolí.</p>
<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן רַב הָעָם אֲשֶׁר אִתְּךָ מִתַּתִּי אֶת־מִדְּיָן בְּיָדִם פֶּן־יִתְפָּאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדֵי הוֹשִׁיעָה לִּי</p>	<p>2 a nar b SNV c SNV hit d SNV hi</p>	<p>A promluvil Hospodin ke Gedeonovi: „Mnoho lidu, který <i>je</i> s tebou, než abych dal Midján do vašich rukou aby se nevypínal nade mě Izrael řka: ruka má zachránila mě.</p>
<p>וַעֲתָה קְרָא נָא בְּאָזְנֵי הָעָם לֵאמֹר מִי־יֵרָא וְחָרַד יָשָׁב וַיִּצְפֹּר מֵהַר הַגִּלְעָד וַיָּשָׁב מִן־הָעָם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וַעֲשָׂרַת אֲלָפִים נִשְׁאָרוּ ס</p>	<p>3 a SNV b SNV c nar d SNV ni</p>	<p>Ted' provolej (ihned) do uší lidu, řka: kdo <i>je</i> bojácný a roztřesený, ať se obrátí a vrátí z hory Gileád.” A navrátilo se z lidu dvacet dva tisíc a deset tisíc zůstalo.</p>

<i>hebrejský text</i>	<i>rozbor</i>	<i>pracovní překlad</i>
<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן עוֹד הָעָם רָב הוֹרֵד אוֹתָם אֶל־הַמַּיִם וְאֶצְרְפְּנוּ לָךְ שָׁם וְהָיָה אֲשֶׁר אֵמַר אֵלֶיךָ זֶה יֵלֶךְ אִתָּךְ הוּא יֵלֶךְ אִתָּךְ</p> <p>וְכָל אֲשֶׁר־אֵמַר אֵלֶיךָ זֶה לֹא־יֵלֶךְ עִמָּךְ הוּא לֹא יֵלֶךְ</p>	<p>4 a nar b NV c imp Hi d w-impf e w-pf</p> <p>f SNV impf g SNV</p> <p>h SNV impf i SNV j SNV</p>	<p>A promluvil Hospodin ke Gedeonovi znovu: „Lidu mnoho. Vezmi ho dolů k vodě a vyzkouším ho tobě tam. Stane se, o kterém řeknu tobě: tento půjde s tebou, ten půjde s tebou, o každém, o kterém řeknu tobě, tento nepůjde s tebou, ten nepůjde.”</p>
<p>וַיּוֹרֵד אֶת־הָעָם אֶל־הַמַּיִם ס וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן כָּל אֲשֶׁר־יִלַּק בְּלִשְׁוֹנוֹ מִן־הַמַּיִם כַּאֲשֶׁר יִלַּק הַכֶּלֶב תַּצִּיג אוֹתוֹ לְבָד וְכָל אֲשֶׁר־יִכְרַע עַל־בְּרַכְיֹו לְשִׁתּוֹת</p>	<p>5 a nar Hi b nar c SNV</p> <p>d SNV e impf hi f SNV</p>	<p>A vzal dolů lid k vodě. A řekl Hospodin Gedeonovi: „Každý, kdo bude chlemtat svým jazykem z vody jako chlemtá pes, postavíš ho zvlášť i každého, který klekne na svá kolena, aby pil.”</p>

<i>hebrejský text</i>	<i>rozbor</i>	<i>pracovní překlad</i>
<p>וַיְהִי מִסְפַּר הַמְּלַקְקִים בְּיָדָם אֶל־פִּיהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְכָל יִתְרֵי הָעָם כָּרְעוּ עַל־בְּרִכְיָהֶם לְשִׁתּוֹת מַיִם ס</p>	<p>6 a nar inf pi b SNV</p>	<p>A stalo se, že byl počet chlemtajících rukou k ústům tři sta mužů a všechen zbytek lidu klečel na svých kolenou, aby pil vodu.</p>
<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן בְּשֹׁלֹשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הַמְּלַקְקִים אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְנָתַתִּי אֶת־מִדְיָן בְּיָדְךָ וְכָל־הָעָם יֵלְכוּ אִישׁ לְמִקְמוֹ</p>	<p>7 a nar b SNV pi c w-pf d SNV</p>	<p>A řekl Hospodin Gedeonovi: „Třemi stovkami mužů chlemtajících vysvobodím vás a vydám Midján do tvých rukou a všechen lid at' jde, muž na své místo.”</p>
<p>וַיִּקְחוּ אֶת־צֹדֵה הָעָם בְּיָדָם וְאֵת שׁוֹפְרֹתֵיהֶם אִישׁ לְאֶהֱלָיו וְאֵת כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל שָׁלַח וּבְשֹׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ הַחֲזִיק וּמַחֲנֵה מִדְיָן הָיָה לוֹ מִתַּחַת בְּעֵמֶק פ</p>	<p>8 a nar b SNV pi c SNV hi d SNV</p>	<p>A vzali potravu ten lid do svých rukou a své trubky. Muže, každého muže Izraele, poslal do jeho stanu a těch tři sta mužů podržel a tábor Midjánu byl mu pod ním v údolí.</p>

<i>hebrejský text</i>	<i>rozbor</i>	<i>pracovní překlad</i>
<p>וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה קוּם רֵד בַּמַּחְנֶה כִּי נָתַתִּיו בְּיָדְךָ</p>	<p>9 a (MSS) nar b nar c imp d imp e SNV</p>	<p>A stalo se té noci řekl mu Hospodin: „Vstaň a sestup do toho ležení (zaútoč), neboť jsem ho vydal do ruky tvé.</p>
<p>וְאִם־יִרָא אַתָּה לְרֵדָת רֵד אַתָּה וּפְרָה נְעָרְךָ אֶל־הַמַּחְנֶה</p>	<p>10 a SNV b imp</p>	<p>A jestliže se bojíš sestupu, sestup ty a Púra, služebník tvůj, k ležení.</p>
<p>וְשָׁמַעְתָּ מֵה־יַד־בְּרוֹ וְאַחַר תַּחֲזֹקְנָה יָדֶיךָ וַיִּרְדָּתָּ בַּמַּחְנֶה וַיִּרַד הוּא וּפְרָה נְעָרוֹ אֶל־קְצֵה הַחֲמֻשִׁים אֲשֶׁר בַּמַּחְנֶה</p>	<p>11 a w-pf b táz.záj. pi c w-pf d w-pf e nar</p>	<p>A uslyšíš, co říkají, a pak budou pevné tvé ruce a sestoupíš do ležení (zaútočíš).” Sestoupil on a Púra, jeho mládenec ke kraji sešikovaných, kteří byli v ležení.</p>

hebrejský text	rozbor	pracovní překlad
<p>וּמִדְּיָן וְעַמְלֵק וְכָל־בְּנֵי־קְדָם נִפְּלִים בְּעַמֶּק כָּאֲרֵבָה לָרֹב וְלֹגְמָלֵיהֶם אֵין מִסְפָּר כַּחֲוֵל שֶׁעַל־שִׁפְתֵי הַיָּם לָרֹב</p>	<p>12 a NV b NV c NV d NV</p>	<p>A Midjánci a Amálek a všichni synové východu leželi v údolí, jako kobylek <i>je</i> množství a jejich velbloudů nebyl počet, jako písku <i>je</i> na mořském břehu množství.</p>
<p>וַיָּבֹא גִדְעוֹן וְהָיָה־אִישׁ מְסַפֵּר לְרַעְיָהוּ חֵלֹם וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֵלֹם חֲלֹמָתִי וְהָיָה (צָלוּל) [צָלוּל] לַחֵם שְׁעָרַיִם מִתְּהַפֵּף בְּמַחְנֵה מִדְּיָן וַיָּבֹא עַד־הָאָהֶל וַיִּכֶהוּ וַיִּפֹּל וַיַּהֲפֹכֵהוּ לְמַעַלָּה וַנִּפֹּל הָאָהֶל</p>	<p>13 a nar b MSS +pt pi c nar +MSS d MSS +pt hit e nar f nar hi g nar h nar i w-pf</p>	<p>A přišel Gedeon, a hle muž líčící svému příteli sen. A řekl: „Hle! sen jsem snil. A hle pecen chleba ječného se přivalil na ležení Midjánu, dorazil k tomu stanu, udeřil ho. Spadl, převrátil ho vzhůru nohama a spadl ten stan.”</p>

<i>hebrejský text</i>	<i>rozbor</i>	<i>pracovní překlad</i>
<p style="text-align: right;">וַיַּעַן רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר</p> <p>אִין זֹאת בְּלִתי אִם־חֶרֶב גָּדַעוֹן בֶּן־יֹאָשׁ אִישׁ יִשְׂרָאֵל</p> <p>נָתַן הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ אֶת־מִדְיָן וְאֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה פ</p>	<p>14 a nar b nar (MSS) c NV d SNV</p>	<p>A odpověděl mu přítel, a řekl: „Není toto ne-li, meč Gedeona, syna Joášova, muže izraelského. Vyal bůh do ruky jeho Midján a celé ležení.”</p>
<p style="text-align: center;">וַיְהִי כַשְׁמַע גָּדַעוֹן אֶת־מִסְפַּר הַחֲלוֹם וְאֶת־שִׁבְרוֹ</p> <p style="text-align: right;">וַיִּשְׁתַּחֲוֶה וַיָּשָׁב אֶל־מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר</p> <p style="text-align: center;">קוֹמוּ</p> <p>כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיַדְכֶם אֶת־מַחֲנֶה מִדְיָן</p>	<p>15 a MSS +pt b nar hišt c nar (MSS) d imp e SNV</p>	<p>A stalo se, jakmile uslyšel Gedeon vyprávění toho snu a jeho výklad, poklonil se. A vrátil se do ležení Izraele řekl: „Vstaňte, protože vydal Hospodin do vašich rukou ležení Midjánu.”</p>
<p style="text-align: center;">וַיַּחֲזֵק אֶת־שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים וַיִּתֵּן שׁוֹפְרוֹת בְּיַד־כָּלֶם וְכַדָּיִם רִקִּים וְלַפְּדִים בְּתוֹךְ הַכַּדָּיִם</p>	<p>16 a nar b nar</p>	<p>A rozdělil tři sta mužů do oddílů, dal trouby do ruky všem a prázdné džbány a pochodně dovnitř džbánů.</p>

<i>hebrejský text</i>	<i>rozbor</i>	<i>pracovní překlad</i>
<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מִמְּנֵי תִרְאוּ וְכֵן תַּעֲשׂוּ וְהָיָה אֲנֹכִי בָּא בַקְצֵה הַמַּחֲנֶה וְהָיָה כְּאֲשֶׁר-אֶעֱשֶׂה כֵּן תַּעֲשׂוּן</p>	<p>17 a nar b SNV c MSS +SNV d w-pf e pf+impf f impf</p>	<p>A řekl jim: „Podle mě uvidíte, tak učiníte, a hle já jdu na kraj toho ležení a stane se, jak učiním, tak učiníte.</p>
<p>וַתִּקְעֹתִי בְּשׁוֹפָר אֲנֹכִי וְכָל-אֲשֶׁר אִתִּי וַתִּקְעֹתֶם בְּשׁוֹפְרוֹת גַּם-אַתֶּם סְבִיבוֹת כָּל-הַמַּחֲנֶה וְאָמַרְתֶּם לַיהוָה וּלְגִדְעוֹן פ</p>	<p>18 a w-pf b w-pf c w-pf</p>	<p>A zatroubím na troubu já a všichni, kdo budou se mnou a zatroubíte na trouby také vy okolo celého ležení a řeknete: Za Hospodina a za Gedeona!”</p>
<p>וַיָּבֹא גִדְעוֹן וּמֵאָה-אִישׁ אֲשֶׁר-אִתּוֹ בַקְצֵה הַמַּחֲנֶה רֹאשׁ הָאֲשֻׁמְרֹת הַתִּיכוֹנָה אֵךְ הָקָם הַקִּימוּ אֶת-הַשְּׂמֹרִים וַיִּתְּקְעוּ בְּשׁוֹפְרוֹת וַנְּפוֹץ הַכַּדִּים אֲשֶׁר בְּיָדָם</p>	<p>19 a nar b NV hi c SNV hi d nar eNV</p>	<p>A přišel Gedeon a sto mužů, kteří <i>byli</i> s ním, na kraj ležení, začátek prostřední hlídky právě nastal, takže postavili ty strážné, a zatroubili na trouby a rozbili džbány, které měli ve svých rukou.</p>

<i>hebrejský text</i>	<i>rozbor</i>	<i>pracovní překlad</i>
<p>וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשָׁת הָרְאָשִׁים בַּשּׁוֹפְרוֹת וַיִּשְׁבְּרוּ הַכַּדָּיִם וַיַּחְזִיקוּ בְיַד־שְׂמֹאלָם בַּלְּפָדִים וּבְיַד־יְמִינָם הַשּׁוֹפְרוֹת לְתַקֹּעַ וַיִּקְרְאוּ חֲרָב לַיהוָה וּלְגִדְעוֹן</p>	<p>20 a nar b nar c nar hi d nar</p>	<p>A zatroubili tři oddíly na trouby, a rozbili džbány, pa osílili se pochodněmi ve své levé ruce a ve své pravé ruce troubou k troubení a křičeli: „Meč za Hospodina a za Gedeona!”</p>
<p>וַיַּעֲמְדוּ אִישׁ תַּחְתּוֹ סָבִיב לַמַּחְנֶה וַיִּרְץ כָּל־הַמַּחְנֶה וַיִּרְיעוּ (וַיִּנְיֹסוּ) [וַיִּנְיֹסוּ]</p>	<p>21 a nar b nar c nar hi d nar hi/q</p>	<p>A stáli jeden za druhým okolo ležení. A běželo celé ležení, a dali se do křiku, a prchali.</p>
<p>וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הַשּׁוֹפְרוֹת וַיִּשֶׂם יְהוָה אֶת חֲרָב אִישׁ בְּרַעְהוּ וּבְכָל־הַמַּחְנֶה וַיָּנֹס הַמַּחְנֶה עַד־בֵּית הַשָּׁטָה צְרָרְתָה עַד שְׂפַת־אָבֶל מְחֹלָה עַל־טַבַּת</p>	<p>22 a nar b nar c nar</p>	<p>A zatroubili tři stovky trub, a postavil Hospodin meč muže proti svému příteli v celém ležení. A utíkalo ležení až do Bet-Šity, k Cereře, až na kraj, hranici Abel-mechola proti Tabatu.</p>
<p>וַיִּצְעַק אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מִנֶּפְתָלִי וּמִן־אָשֶׁר וּמִן־כָּל־מְנַשֶּׁה וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי מִדְּיָן</p>	<p>23 a nar ni b nar</p>	<p>A byl svolán každý Izraele z Neftalí a z Ašera a z celého Menaše, a pronásledovali Midjánce.</p>

<i>hebrejský text</i>	<i>rozbor</i>	<i>pracovní překlad</i>
<p>וּמִלְאָכִים שָׁלַח גְּדֵעוֹן בְּכָל־הַר אֶפְרַיִם לֵאמֹר</p> <p>רְדוּ לְקִרְאֵת מִדְּבָר</p> <p>וְלִכְדוּ לָהֶם אֶת־הַמַּיִם עַד בֵּית בָּרָה</p> <p>וְאֶת־הַיַּרְדֵּן</p> <p>וַיִּצְעַק כָּל־אִישׁ אֶפְרַיִם</p> <p>וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הַמַּיִם עַד בֵּית בָּרָה</p> <p>וְאֶת־הַיַּרְדֵּן</p>	<p>24 a SNV</p> <p>b imp</p> <p>c imp</p> <p>d nar ni</p> <p>e nar</p>	<p>A posly poslal Gedeon po celých horách Efrajimu,</p> <p>řka: „Sestupte proti Midjánu a obsad'te jim vody až do Bet-Báry a k Jordánu.”</p> <p>A byl přivolán každý muž Efraimu, a obsadili vody až k Bet-Baře a k Jordánu.</p>
<p>וַיִּלְכְּדוּ שְׁנֵי־שָׂרֵי מִדְּבָר אֶת־עֹרֵב וְאֶת־זָאֵב</p> <p>וַיַּהַרְגוּ אֶת־עֹרֵב בְּצוּר־עֹרֵב</p> <p>וְאֶת־זָאֵב הָרְגוּ בְּיַקְב־זָאֵב</p> <p>וַיִּרְדְּפוּ אֶל־מִדְּבָר</p> <p>וְרֹאשׁ־עֹרֵב וְזָאֵב הָבִיאוּ אֶל־גְּדֵעוֹן מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן</p>	<p>25 a nar</p> <p>b nar</p> <p>c SNV</p> <p>d nar</p> <p>e SNV hi</p>	<p>A chytili dvě midjánská knížata, Oréba (Havrana) a Zéba (Vlka),</p> <p>a zabili Oréba na skále Oréb</p> <p>a Zéba zabili v lisu Zéb.</p> <p>A pronásledovali Midján</p> <p>a hlavu Oréba a Zéba přinesli Gedeonovi z Eberu za Jordán.</p>